ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Τὰ πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 58ον. ΙΟΥΛΙΟΣ, 1922. Ἀριθ. 7.

ΖΗΤΕΙΤΕ ΤΟΝ ΘΕΟΝ

«Ζητεῖτε τὸν Κύριον, ἐνόσῳ δύναται νὰ εὑρεθῇ· ἐπικαλεῖσθε Αὐτόν, ἐνόσῳ εἶναι πλησίον. Ἂς ἐγκαταλίπῃ ὁ ἀσεβὴς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ... καὶ ἂς ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸν Κύριον· καὶ θέλει ἐλεήσει αὐτόν». (Ἠσ. νε'. 6, 7).

Τὸ 55ον κεφάλαιον τῶν προφητειῶν τοῦ Ἠσαΐου εἶναι λίαν ἀξιοσημείωτον, διότι εἶναι πρόσκλησις πρὸς πάντας ἀνθρώπους, — ὄχι μόνον τοὺς Ἰσραηλίτας — νὰ ἔλθουν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ νὰ σωθοῦν. Ενῷ γενικῶς αἱ προφητεῖαι τοῦ Ἠσαΐου καὶ τῶν ἄλλων προφητῶν ἀφοροῦν τὸν λαὸν Ἰσραήλ, τὸ κεφάλαιον τοῦτο εἶναι τὸ ***παγκόσμιον Εὐαγγέλιον τῆς δωρεὰν σωτηρίας***, «ἄνευ ἀργυρίου καὶ ἄνευ τιμῆς». Καὶ ὁ προφήτης, ἀφοῦ κηρύττει τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, προσκαλεῖ τοὺς ἀνθρώπους νὰ Τὸν ζητήσουν καὶ νὰ δοκιμάσουν ἐμπράκτως τὸ ἔλεος Αὐτοῦ.

Τὶ σημαίνει ἡ προτροπὴ αὕτη: «***Ζητεῖτε τὸν Κύριον***»; Πῶς πρέπει νὰ ***ζητήσωμεν*** τὸν Θεόν ;

1. Πρέπει νὰ ζητήσωμεν ***νὰ Τὸν γνωρίσωμεν***. Διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ Ἀδὰμ ὁ ἄνθρωπος ἀπώλεσε τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ, διότι ἀπεμακρύνθη ἀπ' Αὐτοῦ. Μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἠγέρθη φραγμὸς ὑψηλός. Ὁ Ἀδάμ, πρὸ τῆς πτώσεώς του, συνωμίλει ἀφόβως καὶ ἐπεκοινώνει διαρκῶς μετὰ τοῦ Θεοῦ. Μετὰ τὴν παρακοήν του ἐκρύβη, διότι ἐφοβήθη· καὶ ἔκτοτε δὲν ἠδυνήθη πλέον ὁ θνητὸς ἄνθρωπος νὰ ἴδῃ τὸν Θεόν, εἰμὴ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς πίστεως. Διετήρησε μὲν τὴν ἔμφυτον συναίσθησιν ὅτι ὑπάρχει τι Ὂν ὑπέρτατον καὶ παντοδύναμον, τὸ ὁποῖον εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐξευμενίσῃ. Ἀλλὰ μὴ γνωρίζων πῶς νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὸ Ὂν ἐκεῖνο, «ἤλλαξε τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ εἰς ὁμοίωμα εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν» (Ρωμ. α.' 23). Καὶ διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ εἰς ὅλας τὰς φυλὰς καὶ τὰς χώρας τῆς γῆς, οἱ ἄνθρωποι ἐξηκολούθουν νὰ ψηλαφοῦν εἰς τὸ σκότος διὰ νὰ εὕρουν τὸν Θεὸν (Πράξ. ιζ.' 27), ἕωσοῦ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψεν Ἑαυτόν, πρῶτον εἰς τὸν λαὸν Ἰσραὴλ διὰ τῆς Παλαιᾶς Οἰκονομίας, καὶ τέλος, εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τοιουτοτρόπως τὴν σήμερον εἶναι εὔκολον εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ ζητήσῃ νὰ γνωρίσῃ τὸν Θεόν. Δὲν ἐννοεῖ δὲ ὁ προφήτης ἁπλῶς τὸ νὰ γνωρίσωμεν τὴν παντοδυναμίαν, τὴν πανσοφίαν καὶ τὰς ἄλλας τελειότητας τοῦ Θεοῦ, ὡς αὗται ἐκδηλοῦνται εἰς τὴν ***ὑλικὴν*** δημιουργίαν. Ἀλλὰ νὰ γνωρίσωμεν ***τὸν χαρακτῆρα***

καὶ τὸν ἠθικὸν νόμον Αὐτοῦ, καὶ πρὸ πάντων τὴν ***ἀγάπην καὶ φιλανθρωπίαν*** Αὐτοῦ, ἀποκαλυπτομένην εἰς ἡμᾶς διὰ τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ, ὅστις ἐγένετο σάρξ, καὶ διὰ τοῦ Πνεύματος Αὐτοῦ, ὅπερ ἀποκαλύπτει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν νοῦν τοῦ Θεοῦ. «Ἐξεύρομεν ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦλθε καὶ ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς νόησιν, διὰ νὰ γνωρίσωμεν τὸν Ἀληθινὸν» (Α.' Ἰωάν, ε.' 20).

Διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ λαμβάνομεν πλήρη γνῶσιν τοῦ ἐλέους, τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀγάπης Του. Καὶ ἡ γνῶσις αὕτη προκαλεῖ τὴν ἰδικήν μας ἀγάπην καὶ πίστιν καὶ ὑπακοήν.

2. Πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὴν ***εὔνοιάν*** Του, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὴν ἀπωλέσαμεν διὰ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, ὥστε ἐνῷ εἴμεθα «τέκνα ὀργῆς»(Ἐφεσ. β.' 3), νὰ λάβωμεν τὴν φιλίαν καὶ τὴν υἱοθεσίαν Αὐτοῦ.

3. Πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὴν ***εἰκόνα*** Του, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπλάσθημεν, ἀλλὰ τὴν ὁποίαν ἀπωλέσαμεν. Καὶ θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Αὐτοῦ, ἀποβάλλοντες τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον «τὸν κατὰ τὴν προτέραν διαγωγήν,» καὶ ἐνδυόμενοι τὸν «νέον ἄνθρωπον, τὸν κτισθέντα κατὰ Θεὸν ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας» (Ἐφεσ. δ'22—24).

4. Πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὴν πρὸς Αὐτὸν ***ἐπικοινωνίαν***. Ταύτην δὲν ἔχει ὁ φυσικὸς ἄνθρωπος, ὅστις εἶναι «ἀπηλλοτριωμένος ἀπὸ τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτῷ» (Ἐφεσ. δ.' 18). Δυνάμεθα ὅμως νὰ τὴν ἀποκτήσωμεν. Διότι ὁ Θεὸς διακηρύττει ὅτι, ἐὰν ἐξέλθωμεν καὶ ἀποχωρισθῶμεν ἀπὸ τὸν κόσμον (δηλ. ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ ἁμαρτωλοῦ κόσμου), Αὐτὸς θὰ μᾶς δεχθῇ καὶ θέλει εἶσθαι Πατὴρ ἡμῶν (Β.' Κορινθ. ϛ' 17).

Ἀλλὰ πρέπει πρωτίστως νὰ αἰσθανθῶμεν τὴν ***ἰδίαν μας ἁμαρτωλὴν καὶ ἀπέλπιδα κατάστασιν***, καὶ τὴν ἀνάγκην, τὴν ὁποίαν ἔχομεν, τοῦ νὰ πλησιάσωμεν καὶ νὰ εὕρωμεν τὸν Θεόν. Πρέπει νὰ γνωρίσωμεν ὅτι μὲ τὰς ἰδίας ἡμῶν δυνάμεις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὀρθοποδήσωμεν, νὰ ὑπακούσωμεν εἰς τὸν ἠθικὸν νόμον τῆς συνειδήσεως, νὰ ζήσωμεν ζωὴν ἀνταξίαν τῶν πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν δυνάμεων, μὲ τὰς ὁποίας εἴμεθα πεπροικισμένοι. Πρέπει νὰ αἰσθανθῶμεν ὅτι ***μόνον ὁ Θεὸς δύναται νὰ μᾶς σώσῃ*** ἀπὸ τὴν κακίαν τῆς πονηρᾶς ἡμῶν φύσεως εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν, καὶ νὰ μᾶς δώσῃ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς αἰωνίου εὐδαιμονίας πέραν τοῦ τάφου. Μόνον ἡ καρδία ἐκείνη, ἥτις συναισθάνεται πάντα ταῦτα, δύναται νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ εὕρῃ τὸν Θεὸν καὶ νὰ ἀπολαύσῃ τὰς εὐλογίας Αὐτοῦ.

Καὶ διὰ τίνος μέσου δυνάμεθα νὰ Τὸν ζητήσωμεν; Ὁ προφήτης τὸ λέγει: ***Διὰ τῆς προσευχῆς***. «Ἐπικαλεῖσθε Αὐτόν.» Πρέπει νὰ Τὸν ἐπικαλεσθῶμεν ***θερμῶς*** καὶ ***ἐπιμόνως*** καὶ μετὰ τῆς πεποιθήσεως ὅτι, ἐὰν πρεπόντως Τὸν ζητήσωμεν, Ἐκεῖνος θέλει εἰσακούσει τῶν προσευχῶν ἡμῶν. Διότι εἶναι «ἐγγὺς εἰς ἕνα ἕκαστον» ἐξ ἡμῶν καὶ «ἀκούει προσευχὴν» (Ψαλμ. ξε.' 2). Ἀλλ' αἱ προσευχαὶ ἡμῶν δὲν πρέπει νὰ ἦναι τῶν χειλέων, ἢ κατὰ συνήθειαν, ἢ πρὸς ἐπίδειξιν. Πρέπει νὰ ἐκχέωνται ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδίας, νὰ φέρουν ὁλόκληρον τὴν ψυχὴν

ἡμῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τῆς Θείας δυνάμεως καὶ σοφίας καὶ νὰ θέτουν ὅλας μας τὰς δυνάμεις τὰς σωματικάς, τὰς διανοητικὰς καὶ τὰς ψυχικὰς εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Θείου θελήματος, ὅπως καταβιβάσουν ἐφ' ἡμᾶς τὴν χάριν καὶ εὐλογίαν τοῦ Οὐρανίου ἡμῶν Πατρός.

Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ προσευχή, ὅσον θερμὴ καὶ ἂν ἦναι. Ὁ προφήτης μᾶς ὑποδεικνύει καὶ ἄλλο τι συγχρόνως. «Ἂς ***ἐγκαταλίπῃ ὁ ἀσεβὴς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ*** καὶ ὁ ἄδικος τὰς βουλὰς αὐτοῦ.» Ἐὰν ὄντως αἰσθανώμεθα τὴν ἁμαρτωλὴν ἡμῶν κατάστασιν καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς προσεγγίσεως πρὸς τὸν ἅγιον καὶ τέλειον Θεόν, πῶς δυνάμεθα νὰ Τὸν πλησιάσωμεν, ἐὰν ἐμμένωμεν εἰς τὰς ἁμαρτίας μας; ***Τὰ δύο εἶναι ἀσυμβίβαστα.*** Οὐδένα δέχεται ὁ Θεὸς καὶ οὐδενὸς εἰσακούει τὴν προσευχήν, ὅστις ἐξακολουθεῖ νὰ περιπατῇ εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ νὰ πράττῃ τὸ πονηρὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο εἶναι τόσον λογικὸν καὶ φανερόν, ὥστε νομίζει τις ὅτι εἶναι περιττὸν νὰ λεχθῇ κἄν. Καὶ ὅμως ὑπάρχουν χιλιάδες καὶ μυριάδες ἀνθρώπων, λεγομένων Χριστιανῶν καὶ θεωρουμένων ὡς ζηλωτῶν, οἱ ὁποῖοι προσεύχονται καὶ μάλιστα διὰ μακρῶν καὶ οἱ ὁποῖοι θεωροῦν ἑαυτοὺς ὡς εὑρισκομένους ἐν τάξει μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅμως περιπατοῦν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, εἴτε φανερῶς εἴτε κρυφίως. Ὑπάρχουν χιλιάδες καὶ μυριάδες ἀνθρώπων ὀνομαζομένων Χριστιανῶν, μέλη τῆς Χριστ. Ἐκκλησίας, οἵτινες γνωρίζουν ἄριστα τὴν Ἁγ. Γραφὴν καὶ μάλιστα διδάσκουν τοὺς ἄλλους περὶ πνευματικῶν ζητημάτων, καὶ ὅμως εἰς τὸν καθημερινόν των βίον εἶναι ἄδικοι καὶ κατὰ βάθος ἀσεβεῖς, οὐδὲν ἐφαρμόζοντες εἰς ἑαυτοὺς ἀπὸ ὅσα κηρύττουν καὶ διδάσκουν. Πόσους τοιούτους γνωρίζομεν! Καὶ ἐὰν ἡμεῖς, οἱ πεπερασμένοι ἄνθρωποι, τοὺς τοιούτους δὲν ἔχωμεν εἰς καμμίαν ὑπόληψιν ἀλλὰ τοὺς θεωρῶμεν ὡς ὑποκριτάς, πῶς εἶναι δυνατὸν ὁ καρδιογνώστης καὶ ἅγιος Θεὸς νὰ τοὺς δεχθῇ;

Ὄχι, τὸ πρῶτον βῆμα, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ ἄνθρωπος πλησιάζει πρὸς τὸν Θεόν, εἶναι ἡ ***μετάνοια*** διὰ τὰς ἁμαρτίας του καὶ ***ἡ ἐγκατάλειψις*** αὐτῶν. Καὶ τότε ὁ Θεὸς εἰσακούει τὴν προσευχήν του καὶ τὸν δέχεται καὶ τὸν εὐλογεῖ. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος θὰ δυνηθῇ νὰ ζήσῃ τοῦ λοιποῦ ἀναμάρτητος—αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον διὰ τὴν ἀσθενῆ ἀνθρωπίνην ψυχὴν—ἀλλὰ σημαίνει ὅτι εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου ***ἐξέλιπε πλέον ἡ δύναμις*** καὶ ***ἡ ἀγάπη τῆς ἁμαρτίας***, καὶ ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς οὗτος θὰ προσπαθῇ νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Χριστὸν εἰς τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδόν, ἥτις φέρει εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν.

Καὶ πότε πρέπει νὰ ζητῶμεν τὸν Κύριον; «Ἐνόσῳ δύναται νὰ εὑρεθῇ, ἐνόσῳ εἶναι πλησίον.» Πῶς; Δὲν εἶναι ὁ Θεὸς πάντοτε πλησίον; Αὐτὸς δὲν εἶναι πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα πληρῶν; Δὲν παρακολουθεῖ ὁ πανόπτης ὀφθαλμός Του πᾶσάν μας πρᾶξιν καὶ σκέψιν; Εἶναι δυνατὸν Αὐτὸς νὰ μὴ δύναται νὰ εὑρεθῇ;

Βεβαίως ὁ Θεὸς εἶναι πανταχοῦ παρὼν καὶ ἐποπτεύει τὰ πάντα. Βεβαίως ὁ Θεὸς εἶναι πανεύσπλαγχνος καὶ δέχεται καὶ τὸν αἴσχιστον τῶν ἁμαρτωλῶν. Βεβαίως ὁ Θεὸς προσκαλεῖ πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς νὰ ἔλθουν πρὸς Αὐτὸν διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀλλ' ἐὰν ὁ ἁμαρτωλὸς κωφεύσῃ καὶ ἀδιαφορήσῃ ἐπὶ πολὺ πρὸς

τὴν Θείαν πρόσκλησιν, ἐὰν ἐμμείνῃ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, παραβαίνων οὕτως ἐν ἐπιγνώσει τὸν Θεῖον νόμον, βαθμηδὸν ὁ Θεὸς θὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπ' αὐτοῦ—ἢ μᾶλλον, ***ὁ ἄνθρωπος θὰ ἀπομακρυνθῇ τοῦ Θεοῦ***—εἰς τόσον μεγάλην ἀπόστασιν, ὥστε δὲν θὰ δυνηθῇ (διότι δὲν θὰ ἔχῃ τὴν θέλησιν) πλέον νὰ ἐκζητήσῃ καὶ νὰ πλησιάσῃ τὸν Θεόν. Ἡ ἀναβολὴ τῆς σωτηρίου ἀποφάσεως τοῦ νὰ ἐγκαταλείψῃ τις τὴν ἁμαρτίαν καὶ νὰ στραφῇ πρὸς τὸν Θεὸν εἶναι πάντοτε ***ἐπικίνδυνος***, ἐὰν ὄχι ὀλεθρία, διότι ἑκάστη ἡμέρα, ἥτις παρέρχεται ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, σκληρύνει τὴν συνείδησίν του καὶ ἀμβλύνει τὴν πνευματικήν του ἀντίληψιν καὶ τὸν ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν Θεόν, τοιουτοτρόπως δέ γίνεται μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀδύνατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον νὰ ***μετανοήσῃ***, τοῦθ' ὅπερ, ὡς εἴπομεν, εἶναι τὸ πρώτιστον βῆμα τῆς ἐπιστροφῆς του πρὸς τὸν Θεόν.

«Σήμερον,» λέγει ὁ Ψαλμῳδός, «ἐὰν ἀκούσητε τῆς φωνῆς Αὐτοῦ, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας σας» (Ψαλμ. 95, 7). Καὶ ὁ Ἀπόστολος προσθέτει: «Προσέχετε, ἀδελφοί, νὰ μὴ ὑπάρχῃ εἴς τινα ἀπὸ σᾶς πονηρὰ καρδία ἀπιστίας, ὥστε νὰ ἀποστατήσητε ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος· ἀλλὰ προτρέπετε ἀλλήλους καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ***ἐνόσῳ ὀνομάζεται τὸ «σήμερον»***, διὰ νὰ μὴ σκληρυνθῇ τις ἀπὸ σᾶς διὰ τῆς ἀπάτης τῆς ἁμαρτίας» (Ἑβρ. γ.' 12, 13).

«***Καὶ θέλει ἐλεήσει αὐτόν.***» Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε· «Τὸν ἐρχόμενον πρός Με δὲν θέλω ἐκβάλει ἔξω» (Ἰωάν. ς.' 37). Ἐκεῖνος, ὅστις ἐκζητεῖ τὸν Θεὸν ἐν μετανοίᾳ καὶ διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, δύναται νὰ ἦναι βέβαιος ὅτι θέλει Τὸν εὕρει (Παροιμ. η.' 17). Καὶ ὅταν Τὸν εὕρῃ, θὰ λάβῃ παρ' Αὐτοῦ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν του, τὴν δικαίωσιν, τὴν εἰρήνην, τὴν χαράν, τὴν ἐλπίδα καὶ πᾶσαν εὐλογίαν. Παρ' Αὐτῷ θὰ εὕρῃ τὸ ἄπειρον ἔλεος, δι' οὗ ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὸν ἁμαρτωλὸν κόσμον, ἀποστείλας τὸν Υἱόν Του τὸν Μονογενῆ, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' Αὐτὸν μὴ ἀπόλλυται ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. Ἐν Αὐτῷ θὰ εὕρῃ ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῆς πνευματικῆς χάριτος καὶ γνώσεως, δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος βαθμηδὸν ἀνυψοῦται εἰς «ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. δ.' 13). Ἐκεῖ θὰ γνωρίσῃ τὴν γλυκύτητα τῆς ἐν Χριστῷ εἰρήνης καὶ τὴν ὡραιότητα τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς.

Ζητήσατε λοιπόν, ἀδελφοί μου, τὸν Κύριον—ζητήσατε νὰ Τὸν πλησιάσητε, νὰ Τὸν γνωρίσητε, νὰ ἔλθητε εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ Αὐτόν, νὰ εἰσέλθητε εἰς τὴν χορείαν τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων Του. Ζητήσατέ Τον, διότι μόνον ἐν Αὐτῷ δύνασθε νὰ εὕρητε τὴν σωτηρίαν σας ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἀπὸ τὴν ἀθλιότητα τοῦ ἁμαρτωλοῦ τούτου κόσμου. Ζητήσατέ Τον τώρα, ὁπόταν δύναται νὰ εὑρεθῇ, διότι δὲν γνωρίζετε ἐὰν ἡ αὔριον θὰ ἦναι ἰδική σας. Ζητήσατέ Τον ἐν μετανοίᾳ καὶ συντριβῇ διὰ τὰς ἁμαρτίας σας, καὶ ἐγκαταλείψατε ταύτας ὡς φορτίον βαρὺ καὶ ἀπεχθές, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σᾶς ἐλευθερώνει ὁ Χριστός. Ζητήσατέ Τον διὰ προσευχῆς θερμῶς καὶ μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ σᾶς εἰσακούσῃ. Καὶ ἔστε βέβαιοι ὅτι θέλετε εὕρει παρ' Αὐτῷ τὴν ἀνάπαυσιν, τὴν συγχώρησιν καὶ τὴν δικαίωσιν, καὶ ὅτι δι' Αὐτοῦ θὰ εἰσέλθητε εἰς νέον στάδιον τῆς ἐπιγείου ζωῆς σας—στάδιον

πνευματικῆς προόδου, ἡγιασμένης χρησιμότητος καὶ ψυχικῆς γαλήνης καὶ χαρᾶς —στάδιον, δι' οὗ θὰ προετοιμασθῆτε καταλλήλως διὰ τὴν ἄλλην ἐκείνην ζωὴν τῆς αἰωνίου εὐδαιμονίας ἐν αὐτῇ τῇ ἐνδόξῳ παρουσίᾳ τοῦ Θεοῦ, ἥτις ἀναμένει τὰ πιστὰ Αὐτοῦ τέκνα ἐκεῖθεν τοῦ τάφου. 'Αμήν.

Μ.

Ο ΑΛΗΘΗΣ ΠΛΟΥΤΟΣ

«Μὴ θησαυρίζετε εἰς ἑαυτοὺς θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς» (Ματθ. Ϛ.' 14).

Ὁ πλοῦτος δὲν εἶναι αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν κακὸν πρᾶγμα. Τὸ νὰ ἦναί τις πλούσιος δὲν εἶναι ἁμαρτία, οὔτε ἀνήθικον ἢ ἀντιχριστιανικόν. 'Απ' ἐναντίας, τὸ χρῆμα δύναται νὰ ἐξυπηρετήσῃ σημαντικῶς τὴν ἠθικὴν καὶ ὁ πλοῦτος τὴν θρησκείαν. Ἡ Γραφὴ κατακρίνει τὴν **κατάχρησιν**, *ὄχι τὴν* **χρῆσιν** *τοῦ πλούτου. Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ δοτὴρ καὶ ὁ χορηγὸς τοῦ πλούτου πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Εἶναι δὲ δῶρον ὄντως πολύτιμον καὶ πρόξενον μεγάλων ἀγαθῶν, ὅταν διαχειρίζεται ὑπὸ ἐναρέτων καὶ συνετῶν καὶ εὐσεβῶν ἀνθρώπων.*

Οὔτε εἶναι καὶ ἡ πενία αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἀρετή. Ἡ ὀκνηρία, ἥτις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον φέρει τὴν πτωχείαν, εἶναι **ἀξιοκατάκριτος**, *ἡ δὲ ἐργατικότης, ἥτις εἶναι συνήθως ὁ πρόδρομος τοῦ πλούτου, εἶναι πάντοτε ἐπαινετή. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος παραινεῖ τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἦναι εἰς «τὴν σπουδὴν ἄοκνοι—τὸν Κύριον δουλεύοντες». 'Εὰν δηλαδὴ δουλεύουν τὸν Κυριον, ὑποτίθεται ὅτι οἱ τοιοῦτοι θὰ ἦναι φίλεργοι καὶ ἐπιμελεῖς καὶ εἰς τὴν κοσμικὴν ἐργασίαν των.*

'Αλλαχοῦ δὲ ὁ Παῦλος ἀποφαίνεται, ὅτι ὁ μὴ ἐργαζόμενος δὲν πρέπει οὐδὲ νὰ τρώγῃ (Β.' Θεσσαλον. γ.' 10)· καὶ ἀλλαχοῦ συμβουλεύει τοὺς Θεσσαλονικεῖς νὰ φιλοτιμῶνται ἐργαζόμενοι μὲ τὰς ἰδίας ἑαυτῶν χεῖρας. Εἰς δὲ τοὺς 'Εφεσίους λέγει νὰ ἐργάζωνται, ἵνα ἔχουν νὰ μεταδίδουν καὶ εἰς ἄλλους ἐκ τοῦ περισσεύματος αὐτῶν. Καὶ ἡ Γραφὴ πολλαχοῦ ὑποδεικνύει τὴν μακαριότητα τοῦ ἔχοντος νὰ μεταδώσῃ ἐκ τοῦ πλούτου του πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἄλλων. Διδάσκει δὲ ὅτι ὄχι τὸ χρῆμα, ἀλλ' ἡ **ἀγάπη τοῦ χρήματος** *εἶναι ἡ ῥίζα παντὸς κακοῦ.*

Εἰς τὸν **σκοπὸν** *καὶ τὸν* **τρόπον τοῦ πλουτισμοῦ** *ἔγκειται ἡ ἠθικότης ἢ ἡ ἀνηθικότης αὐτοῦ. Τινὲς ἐπιζητοῦν τὸν πλοῦτον ὅπως αἱ μυῖαι, αἵτινες προσκολλῶνται καὶ πνίγονται ἐντὸς τοῦ μέλιτος, ἐνῷ ἄλλοι, ὡς αἱ μέλισσαι, ἀπορροφοῦν μὲν τὸ μέλι, ἀλλ' ἔχουν τὰς πτέρυγας ἐλευθέρας. Δύο φίλοι ἐπλούτησαν ἐμπορευόμενοι ὁμοῦ· ὁ μὲν εἷς ἐδαπάνα τὸν πλοῦτόν του πρὸς κόρεσιν τῶν ἡδονῶν καὶ τῆς ἰδιοτελείας του, ὁ δὲ ἕτερος πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ὁμοίων του. 'Αμφότεροι δὲ ἐπλησίαζον εἰς τὸν τάφον· ὁ μὲν πρῶτος περίφοβος, ὁ δὲ δεύτερος ἤρεμος. 'Ερωτηθεὶς ὁ ἰδιοτελὴς πόθεν ἡ διαφορὰ αὐτὴ μεταξύ των, ἀπεκρίθη, «'Εκεῖνος πηγαίνει νὰ παραλάβῃ τὸν θησαυρόν του—ἐγὼ ἀφίνω τὸν ἰδικόν μου ἐδῶ!»*

Ὁ πλοῦτος δὲν ὠφελεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου του ἢ εἰς τὴν ἡμέραν τῆς μεγάλης καὶ τρομερᾶς Κρίσεως. «Οὔτε χρυσὸς οὔτε ἄργυρος θέλουσι δυνηθῇ νὰ λυτρώσουν τινα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ὀργῆς τοῦ Κυρίου.» Ἡ κατάχρησις δὲ τοῦ πλούτου προσθέτει εἰς τὴν ἐνοχὴν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν τιμωρίαν αὐτῆς. Ὁ Ἄγγλος γλωσσολόγος καὶ φιλόσοφος, ὁ πολὺς δόκτωρ Ἰζόνσων, πληροφορηθεὶς ὑπό τινος φίλου του ὅτι εἶχε κερδήσει μεγάλα ποσά, τῷ ἀπήντησε περίλυπος: «Ἆ! Δαβίδ, Δαβίδ! Αὐτὰ τὰ πλούτη καθιστοῦν φοβερὰν τὴν ὥραν τοῦ θανάτου!»

*Ὁ πλοῦτος **πολλάκις γίνεται ἐμπόδιον εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.***

*Ὁ νεαρὸς ἄρχων, τὸν ὁποῖον εἶδεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἠγάπησε διὰ τὸ ἄδολόν του πνεῦμα, ἀλλ᾽ ὅστις δὲν ἐγένετο μαθητὴς Αὐτοῦ, διότι ἠγάπα τὰ πλούτη, δὲν ὑπῆρξεν οὔτε ὁ πρῶτος οὔτε ὁ τελευταῖος, ὅστις ἐστράφη ἀπὸ τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, προτιμήσας τὰ παρόντα ἀγαθὰ μᾶλλον ἢ τὸν αἰώνιον θησαυρόν. Ἦτο ἐνάρετος, δίκαιος, εἰλικρινής, ἄρχων ἀκέραιος—ὥστε ὁ Ἰησοῦς, ἰδὼν **αὐτόν**, ἠγάπησεν αὐτόν. Καὶ ὅμως, μὲ τόσα βοηθητικὰ μέσα, μὲ τοιαύτην ἔφεσιν πρὸς τὸ ἀγαθόν, δὲν ἠξιώθη τῆς βασιλείας, διότι «ἓν μόνον τῷ ἔλειπεν»—ἡ ἀπόφασις νὰ ἀπαρνηθῇ τὸν πλοῦτόν του καὶ νὰ ἐκλέξῃ τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδόν, τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν σωτηρίαν. Ἐὰν ὀρθῶς ἀντελαμβανόμεθα τὴν ἐπικίνδυνον ἐπιρροὴν τοῦ χρήματος, πῶς ἀπορροφᾷ, πῶς ἀποξενώνει, πῶς κατακυριεύει ἐκείνους, οἵτινες ἐπιδίδονται εἰς τὴν ἀπόκτησίν του, θὰ ἐμιμούμεθα τὸν νοήμονα ἐκεῖνον πλούσιον, ὅστις ἐζήτησε τὰς προσευχὰς τῶν πιστῶν «ὑπὲρ ἑνὸς ἀνθρώπου, τοῦ ὁποίου τὰ ὑλικὰ συμφέροντα ἔβαινον καλῶς.» Κίνδυνος ὑπάρχει, ὁμολογουμένως, μήπως ὑπὸ τὰς πλουσιοπαρόχους δωρεὰς τῆς τύχης καταπνιγοῦν αἱ εὐγενέστεραι διαθέσεις καὶ ὁρμαὶ τῆς ψυχῆς.*

Ὁ πλοῦτος δὲν ἱκανοποιεῖ. *Ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος ἐξέφρασεν ἀλήθειαν αἰώνιον ὅταν ἔγραψε: «Σύ, Θεέ, μᾶς ἔπλασες διὰ Σεαυτόν, καὶ αἱ καρδίαι μας εἶναι ἀνήσυχοι, ἕωσοῦ ἀναπαυθοῦν ἐν Σοί.» Ὅπως αἱ πτέρυγες τῶν πτηνῶν ἔχουν ἀνάγκην τοῦ στοιχείου των—τοῦ ἀέρος—οὕτως ἡ ψυχὴ πτερυγίζει ἀσθενῶς εἰς ἀλλότριον στοιχεῖον. Ἐν τῷ Θεῷ καὶ μόνῳ δύναται νὰ ζῇ καὶ ἐξ αὐτοῦ νὰ ἀρύεται πᾶσαν δύναμιν. «Ὁ ἄνθρωπος δὲν θέλει ζήσει διὰ μόνου τοῦ ἄρτου,» εἶπεν ὁ Χριστός, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον διὰ τοῦ χρήματος. Τὸ χρῆμα ἀδυνατεῖ νὰ καθησυχάσῃ τὴν τεταραγμένην συνείδησιν, νὰ ἀνακουφίσῃ τὴν τεθλιμμένην καρδίαν καὶ νὰ φωτίσῃ τὴν σκοτεινὴν πύλην τοῦ τάφου.*

Εἷς ἀπὸ τοὺς βαθυπλούτους Ρότσχιλδ ἐρωτηθείς ποτε «Ἂν ἦτο εὐτυχής;» ἀπεκρίθη· «Εὐτυχής; Ἐγὼ εὐτυχής; Ἂς ἀλλάξωμεν ὁμιλίαν!» Ὁ δὲ ὑπερεκατομμυριοῦχος Ἀμερικανὸς Ἰάκωβος Ἄστωρ (πατὴρ) τὸ αὐτὸ ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος εἶπεν, «Ἀναλαμβάνεις νὰ διαχειρισθῇς τὴν περιουσίαν μου καὶ νὰ μοῦ δίδῃς μόνον τὴν κατοικίαν, τὴν τροφὴν καὶ τὴν ἐνδυμασίαν μου; Διότι αὐτὸ μόνον ἀπολαμβάνω ἐγὼ ἀπὸ τὰ ἑκατομμυριά μου!» Καὶ πόσοι ἄλλοι, ἐξ ἐκείνων, οὓς ὁ κόσμος μακαρίζει διὰ

τὰ πλούτη των, κρύπτουν ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς πολυτελείας ψυχὴν πενομένην, λιμώττουσαν, ἐστερημένην παντὸς πράγματος, ὅπερ καθιστᾷ γλυκεῖαν τὴν ζωὴν καὶ ἀφαιρεῖ τὸ κέντρον τοῦ θανάτου.

Βαθυτάτην ἀλήθειαν ἐκφράζουν οἱ λόγοι τοῦ Θωμᾶ Κέμπις, «῾Ο ζῶν ἄνευ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον εἶναι πτωχός. ᾿Εκεῖνος δὲ καὶ μόνος εἶναι πλούσιος, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Χριστὸς ἀρέσκεται.»

(᾿Εκ τοῦ ᾿Αγγλικοῦ)

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Εἶναι ἀλήθεια, τὴν ὁποίαν κανεὶς δὲν δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ, ὅτι ἡ εὐημερία ἑνὸς ἔθνους ἐξαρτᾶται ὄχι τόσον ἐκ τῆς νοημοσύνης του ἢ τοῦ φυσικοῦ πλούτου τῆς χώρας του,ὅσον ἐκ τῆς ἠθικῆς του εὐρωστίας. Διότι ἐκεῖ ὅπου οἱ πολῖται ἔχουν ἀνεπτυγμένην ἠθικὴν συνείδησιν, βλέπομεν ὅτι οἱ νόμοι λειτουργοῦν καλῶς, ἡ δικαιοσύνη ἀπονέμεται ἀμερολήπτως, ἐπικρατεῖ τάξις καὶ ἀσφάλεια, οἱ ἄνθρωποι ἐργάζονται τακτικῶς καὶ ἐπικερδῶς, τὸ ἐμπόριον ἀκμάζει, ἡ φιλανθρωπία ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας καὶ ἐλλείψεις καὶ τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῆς στοργῆς καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν πολιτῶν.

Κυττάξατε τὰ ἔθνη ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα κατ' ἐξοχὴν σήμερον εὐημεροῦν—τὴν ᾿Αγγλίαν, τὴν ᾿Αμερικήν, τὴν ῾Ελβετίαν, τὴν ῾Ολλανδίαν. ᾿Εκεῖ ὑπάρχει παρὰ τῷ λαῷ ζωηρὰ ἠθικὴ συνείδησις, τοῦτ' ἔστι συναίσθησις τῶν καθηκόντων τοῦ πολίτου πρὸς τὴν κοινωνίαν, πρὸς τὸ ἔθνος, καὶ πρὸς τὸν Θεῖον ἠθικὸν νόμον. Δὲν λέγομεν ὅτι εἰς τὰ ἔθνη ἐκεῖνα δὲν ὑπάρχει καὶ πολλὴ κακία καὶ πολλαὶ ἠθικαὶ πληγαὶ καὶ κοινωνικὰ ἕλκη· δὲν ἀρνούμεθα ὅτι ὑπάρχει ἐκεῖ πολλὴ ἀσέβεια, ἀσέλγεια, ἀδικία, δυστυχία, ἰδιοτέλεια καὶ ἁμαρτία παντὸς εἴδους. Τοῦτο εἶναι ἡ φυσικὴ συνέπεια τῆς ἁμαρτωλῆς καταστάσεως τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ὡς εἴπομεν καὶ ἄλλοτε, οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων εἰς πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαποῦν τὰ τοῦ κόσμου μᾶλλον ἢ τὰ τοῦ Θεοῦ. ῾Υπάρχει ὅμως εἰς τὰ ἔθνη ἐκεῖνα καὶ ἰσχυρὰ μειοψηφία ἠθικὴ καὶ εὐσεβής, ἡ ὁποῖα ἐζυμώθη μὲ τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ὁποία ἔχει τόσην ἠθικὴν ἐπιβολήν, ὥστε νὰ ἐξαναγκάζῃ τὴν ἄλλην μερίδα τῆς κοινωνίας—τὴν ἀρεσκομένην εἰς τὴν κακίαν καὶ τὴν ἀσέβειαν—νὰ συμμορφοῦται πρὸς τὰς μεγάλας ἠθικὰς ἀρχὰς καὶ νὰ τὰς σέβεται. Καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὰς χώρας ἐκείνας τηροῦνται οἱ νόμοι, καταδικάζεται καὶ τιμωρεῖται ἡ ἀδικία, προστατεύονται τὰ δικαιώματα τοῦ ἀτόμου, βασιλεύει ἀληθὴς ἐλευθερία σκέψεως καὶ λόγου, εἶναι σεβαστὴ ἡ θρησκεία καὶ ἡ κοινωνικὴ ἠθική, ἐπιδιώκεται τὸ γενικὸν καλὸν τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας καὶ ἀνακουφίζεται ἡ δυστυχία.

Παρ' ἡμῖν δυστυχῶς κυριαρχοῦν τὰ ἀντίθετα στοιχεῖα. Ἡ πολιτεία σκέπτεται μόνον πῶς νὰ φορολογῇ τοὺς πολίτας, χωρὶς νὰ τοὺς προστατεύῃ καὶ νὰ τοὺς δίδῃ τὰ ἀνταλλάγματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δικαιοῦνται νὰ ἀπολαμβάνουν οἱ πάντες —τὴν ἀσφάλειαν, τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἰσότητα, τὴν εὐνομίαν. Ἡ πολιτεία φορολογεῖ διὰ νὰ εἰσπράττῃ, καὶ ἀδιαφορεῖ ἂν διὰ τῶν φόρων της φονεύῃ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν βιομηχανίαν ἢ τὸ ἐμπόριον. Ἡ πολιτεία δὲν δεικνύει καμμίαν στοργὴν διὰ τὴν πνευματικὴν ἢ ὑλικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολίτου· διατηρεῖ σχολεῖα, ἀλλὰ δὲν φροντίζει νὰ κάμῃ τὰ σχολεῖα ταῦτα φυτώρια χαρακτήρων ἠθικῶν καὶ Χριστιανικῶν. Τοὐναντίον, παραλύει τὴν λειτουργίαν τῶν σχολείων διὰ τῶν ἀδιακόπων μεταθέσεων τῶν διδασκάλων· ὅπως καὶ διαφθείρει τὴν δημοσίαν ὑπαλληλίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην διὰ τῆς κομματικῆς τυραννίας.

Ἐξ ἄλλου, καὶ οἱ πολῖται πράττουν τὰ ἀνάλογα. Κυττάζουν πῶς νὰ κλέψουν τὸ Δημόσιον, εἴτε ὑπεκφεύγοντες τὰς πρὸς αὐτὸ ὑποχρεώσεις των, εἴτε ἀποσπῶντες ἀθέμιτα κέρδη ἀπὸ τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας εἴτε λεηλατοῦντες τὴν περιουσίαν καὶ τοὺς πόρους τοῦ Κράτους. Συγχρόνως ζητοῦν διὰ παντὸς μέσου νὰ καταστρατηγήσουν τοὺς νόμους χάριν τοῦ ἀτομικοῦ των συμφέροντος, καὶ εἶναι ἕτοιμοι εἰς πᾶσαν στιγμὴν νὰ θυσιάσουν τὰ ἱερώτατα συμφέροντα τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἔθνους διὰ νὰ κερδίσουν αὐτοὶ ἀτομικῶς εἴτε χρῆμα εἴτε εὐκολίαν τινα εὐτελῆ. Τὰ μᾶλλον ἀνήθικα στοιχεῖα ἀσκοῦν μεγάλην ἐπιρροὴν εἰς τὴν πολιτικήν, εἰς τὴν διοίκησιν καὶ εἰς ὅλους τοὺς κλάδους, ἐνῷ οἱ τίμιοι πολῖται μήτε ὡς ὑπάλληλοι δύνανται νὰ ὑπηρετήσουν μήτε τὸ δίκαιόν των εὑρίσκουν πουθενά, ὅταν εὑρεθοῦν ἀντιμέτωποι πρὸς τὰ ἰσχυρὰ ταῦτα ἀνήθικα στοιχεῖα. Μὲ μίαν λέξιν, μᾶς διέπει μία **φαυλοκρατία** καὶ ἐκ τῶν ἄνω καὶ ἐκ τῶν κάτω. Πῶς λοιπὸν νὰ μὴ βασιλεύῃ ἡ ἐξάρθρωσις, ἡ παρανομία, ἡ ἔλλειψις πάσης ἀσφαλείας καὶ πάσης δικαιοσύνης, ἡ ὑλικὴ στενοχωρία καὶ ἡ ἐθνικὴ ἐξουθένωσις; «Δικαιοσύνη ὑψοῖ ἔθνος, ἡ δ' ἁμαρτία εἶναι ὄνειδος λαῶν» (Παροιμ. ιδ.' 34).

Καὶ ἔρχεται φυσικῶς τὸ ἐρώτημα: Πῶς δύναται νὰ διορθωθῇ ἡ κατάστασις αὐτη; Ἐκ τῶν ἄνω ἢ ἐκ τῶν κάτω; Ἡ πολιτεία νὰ διορθώσῃ τοὺς πολίτας ἢ οἱ πολῖται τὴν πολιτείαν; Πολλοὶ ἐπιρρίπτουν ὅλην τὴν εὐθύνην εἰς τοὺς κυβερνήτας καὶ λέγουν ὅτι ἂν οἱ κυβερνῆταί μας ἦσαν ἠθικοί, θὰ ἦτο καὶ τὸ ἔθνος διαφορετικόν. Χωρὶς νὰ θέλωμεν καθόλου νὰ δικαιολογήσωμεν τοὺς κυβερνήτας μας, ἡμεῖς διαφωνοῦμεν ἀπολύτως πρὸς τὴν γνώμην ταύτην, διὰ δύο λόγους: Πρῶτον, διότι καὶ ὁ ἠθικώτατος κυβερνήτης διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ κυβερνήσῃ συμφώνως πρὸς τὰς ἠθικὰς ἀρχάς, πρέπει νὰ ἔχῃ ἠθικὰ ὄργανα, καὶ ταῦτα δὲν εὑρίσκονται εὐκόλως εἰς μίαν κοινωνίαν, ἥτις ἀπὸ πολλοῦ συνείθισεν εἰς τὴν πολιτικὴν ἀνηθικότητα. Δεύτερον, διότι εἰς μίαν χώραν δημοκρατουμένην κατ' οὐσίαν, ὅπως ἡ Ἑλλάς, οἱ κυβερνῆται εἶναι δημιουργήματα τοῦ λαοῦ. Οἱ πολῖται διὰ τῆς ψήφου των ἐκλέγουν τοὺς βουλευτὰς καὶ οὗτοι ἀναδεικνύουν τοὺς ὑπουργούς. Ἂν λοιπὸν ὁ λαὸς θέλῃ τὴν ἠθικὴν ἀναμόρφωσιν, πρέπει νὰ ἐκλέξῃ ἠθικοὺς βουλευτάς, διὰ νὰ προκύψῃ κυβέρνησις ἠθική. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἠθικὴ αὐτη κυβέρνησις πάλιν δὲν

θὰ κατορθώσῃ τίποτε, ἂν δὲν τὴν συνδράμῃ ὁ λαός. Πῶς; Ὑποστηρίζων τὰ μέτρα καὶ τοὺς νόμους τῆς κυβερνήσεως πρὸς ἠθικοποίησιν καὶ ἐξυγίανσιν τοῦ ἔθνους. Διότι εἶναι γενικὸς παγκόσμιος κανὼν ὅτι κανεὶς νόμος δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ, ἂν δὲν τὸν ἐπιδοκιμάζῃ καὶ ὑποστηρίζῃ ἡ κοινὴ γνώμη.

Καὶ πῶς δύνανται οἱ πολῖται νὰ ὑποστηρίξουν τὰς προσπαθείας μιᾶς κυβερνήσεως ἠθικῆς διὰ τὴν ἐξυγίανσιν τῆς πολιτείας καὶ τοῦ ἔθνους;

1. Ὑπακούοντες εἰς τοὺς νόμους καὶ τὰς διατάξεις τῆς κυβερνήσεως.

2. Ἐπιβαλλόμενοι εἰς τὰ μὴ ἠθικὰ στοιχεῖα τῆς κοινωνίας, ὅπως καὶ αὐτὰ ὑποτάσσωνται ὁμοίως εἰς τοὺς νόμους καὶ τὰς διατάξεις ταύτας.

3. Θυσιάζοντες τὸ ἀτομικόν των συμφέρον χάριν τοῦ γενικοῦ συμφέροντος.

4. Ἐνδιαφερόμενοι διὰ πᾶν ζήτημα πολιτικὸν ἢ κοινωνικόν, ὅπερ παρουσιάζεται, καὶ ἐπιμένοντες νὰ λυθῇ τοῦτο συμφώνως πρὸς τὸ δίκαιον καὶ πρὸς τὴν ἠθικήν.

5. Βοηθοῦντες διὰ τοῦ λόγου, διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ διὰ τῆς προσωπικῆς των ὑπηρεσίας, ὅπως καταπολεμῶνται τὰ κοινωνικὰ καὶ πολιτικὰ κακά, καὶ ἐκδιώκοντες ἐκ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς πάντα πολιτευόμενον μὴ ἠθικόν.

6. Παρέχοντες τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικήν των συνδρομὴν εἰς πᾶσαν προσπάθειαν ἥτις γίνεται διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν πολιτικῶν πραγμάτων τοῦ ἔθνους, διὰ τὴν ἀνύψωσιν τῶν σχολείων, διὰ τὴν ἠθικοποίησιν τοῦ δικαστικοῦ κλάδου καὶ τῆς διοικήσεως, διὰ τὴν καλλιέργειαν ζωντανοῦ Χριστιανικοῦ φρονήματος παρὰ τῷ λαῷ καὶ διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῶν τάξεων ἐκείνων τῆς κοινωνίας, τὰ ὁποῖα ὑποφέρουν εἴτε ἐκ τῶν ἰδίων εἴτε ἐξ ἀλλοτρίων σφαλμάτων.

Καὶ εἶναι τόσον σπουδαῖον τὸ ὅλον τοῦτο ζήτημα καὶ τόσον μεγάλη ἡ ἀνάγκη, ὅπως ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐξυπνήσῃ καὶ ἐννοήσῃ πῶς πρέπει νὰ βάλῃ εἰς τάξιν τὸν οἶκόν του, ὥστε θὰ ἐξετάσωμεν λεπτομερέστερον τὰ ἀνωτέρω σημεῖα εἰς τὸ ἑπόμενον φύλλον μας.

(ἀκολουθεῖ).

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Ἡ ἵδρυσις τοῦ Παπισμοῦ.

(Συνέχεια)

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πιπίνου, ὁ υἱός του ***Κάρολος ὁ Μέγας*** (768—814), ὁ λεγόμενος ***Καρολομάγνης***, συνεχίζων τὴν πολιτικὴν τοῦ πατρός του, ἐνεθάρρυνε καὶ ἐνίσχυσε τὴν σύμπραξιν τοῦ Φραγκικοῦ κράτους μὲ τὸν Παπισμόν. Καὶ εἰς ἀνταμοιβὴν ἐστέφθη ὑπὸ τοῦ Πάπα Λέοντος τοῦ Γ.΄ «Αὐτοκράτωρ τῶν Ρω-

μαίων» (ἔτος 800). Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐπὶ Καρόλου καὶ τῶν διαδόχων του ἡ ἀνεξαρτησία τῶν Παπῶν ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ αὐτοκράτορος δὲν ἦτο πλήρης. Οἱ αὐτοκράτορες ἀπήτουν νὰ ἐπικυροῦται ὑπ᾽ αὐτῶν ἡ ἐκλογὴ τοῦ Πάπα, ἀφοῦ πρῶτον ὁ νεοεκλεγεὶς ὤμνυε πίστιν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. Τὸν ζυγὸν τοῦτον οἱ Πάπαι ἐζήτουν πάντοτε νὰ ἀποτινάξουν. Ὅπως μὴ ὀφείλῃ ὁ Πάπας τὴν πόλιν τῆς Ρώμης εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ἐπλάσθη κατὰ τοὺς χρόνους τούτους τῆς ἀμαθείας ὁ μῦθος ὅτι δῆθεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, ὅταν μετέθεσεν εἰς τὸν Βόσπορον τὴν πρωτεύουσάν του, ἐδώρησε τὴν παλαιὰν Ρώμην εἰς τὸν Πάπαν. Αὕτη εἶναι ἡ «δωρεά τοῦ Κωνσταντίνου» (Donatio Constantini), περὶ τῆς ὁποίας τόσος θόρυβος ἐγένετο κατόπιν.

Ἐπίσης πρὸς ἀνύψωσιν τῆς Παπικῆς ἐξουσίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἀπέναντι τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ τῶν ἡγεμόνων τῆς Δύσεως, ἐπλάσθησαν κατὰ τὸν 9ον αἰῶνα αἱ λεγόμεναι ***ψευδο-Ἰσιδώρειοι Διατάξεις***, ἀποδιδόμεναι ψευδῶς εἰς τὸν Ἱσπανὸν θεολόγον τοῦ 6ου αἰῶνος ***Ἰσίδωρον***, ἐπίσκοπον Σεβίλλης. Αἱ διατάξεις αὗται, ὅπως εἰς τὴν Ἀνατολὴν οἱ λεγόμενοι « Ἀποστολικοὶ Κανόνες», ἠξίουν ὅτι περιεῖχον ὅλους τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων. Κατὰ τὰς Διατάξεις λοιπὸν ταύτας, ὁλόκληρος ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία συνεκεντροῦτο εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Πάπα, ὅστις ἐξ ἄλλου ἐτίθετο ὑπεράνω ὄχι μόνον τῶν κατὰ τόπους μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς κοσμικῆς πολιτείας. (1)

Ὁ πρῶτος Πάπας, ὅστις ἔκαμε χρῆσιν τῶν νόθων τούτων Διατάξεων, ἦτο ***Νικόλαος ὁ Α.´*** (858—867), ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ δύναμις καὶ τὸ γόητρον τοῦ Παπισμοῦ ἀνυψώθη μεγάλως. Ὁ Νικόλαος οὗτος ἠνάγκασε τὸν βασιλέα τῆς Ἰταλίας Λοθάριον νὰ δεχθῇ πάλιν τὴν σύζυγόν του, ἣν εἶχε διαζευχθῆ τῇ ἀδείᾳ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κολωνίας· τὸν δὲ ἀρχιεπίσκοπον τοῦτον ὑπεχρέωσε νὰ ὑποβληθῇ εἰς μετάνοιαν καὶ νὰ ζητήσῃ ἄφεσιν παρ᾽ αὐτοῦ (τοῦ Πάπα). Ὁμοίως ὁ Νικόλαος κατώρθωσε νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ἐπέμβασίν του εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν κατὰ τόπους ἐκκλησιῶν. Ἐζήτησεν ὡσαύτως νὰ ἀναδειχθῇ ὡς κριτὴς εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας· διὰ τοῦτο ἐνεπλάκη εἰς δεινὴν σύγκρουσιν μὲ τὸν Πατριάρχην Κων)πόλεως Φώτιον, ἥτις κατέληξεν εἰς τὸ ***σχίσμα*** μεταξὺ Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας (περὶ οὗ θὰ πραγματευθῶμεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον).

Ὁ διάδοχος τοῦ Νικολάου ***Ἀδριανὸς ὁ Β.´*** (867—872), ἂν καὶ ἐζήτησε νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν πολιτικὴν τοῦ προκατόχου του, ἐστερεῖτο ὅμως τοῦ ἀπαιτουμένου σθένους χαρακτῆρος καὶ δὲν κατώρθωσε νὰ ἐπιβάλῃ τὰς θελήσεις του μήτε εἰς τὴν

(1) Ἡ συλλογὴ αὕτη τῶν ψευδο-Ἰσιδωρείων Διατάξεων ἐθεωρήθη ὡς γνησία καθ᾽ ὅλον τὸν Μεσαίωνα, καὶ ἀπετέλεσε τὴν βάσιν τοῦ κανονικοῦ δικαίου τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ πλαστότης των ἀπεκαλύφθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν Εὐαγγελικῶν θεολόγων τοῦ 17ου αἰῶνος. Ἔκτοτε δὲ ἠναγκάσθη καὶ αὐτὴ ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ νόθον αὐτῶν. Ὁ σκοπός των ὅμως εἶχεν ἐπιτευχθῆ, δηλ. ἡ ἐγκατάστασις τῆς Παπικῆς ἀπολυταρχίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Δυτικὴν ἱεραρχίαν μήτε εἰς τοὺς ἡγεμόνας. Ὁ Πάπας **Ἰωάννης ὁ Η΄.** (872—882) ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος, διότι ὅταν ἔστεψεν αὐτοκράτορα Κάρολον τὸν Φαλακρόν, διεκήρυξεν ὡς δικαίωμα τοῦ Πάπα τὸ νὰ δίδῃ αὐτὸς κατὰ βούλησιν τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα.

Μὲ τὴν δολοφονίαν Ἰωάννου τοῦ Η.΄, ὁ Παπισμὸς ἐξέπεσε πρὸς καιρόν, ὡς ἐκ τῆς ἠθικῆς καταπτώσεως σειρᾶς ὅλης Παπῶν. Ἀπὸ τοῦ 882 μέχρι τοῦ 904 δώδεκα ἄνδρες ἀνῆλθον τὸν Παπικὸν θρόνον, διὰ πολιτικῶν ραδιουργιῶν. (1)

Τῷ 904 ἀνεκηρύχθη Πάπας διὰ στρατιωτικῆς βίας Σέργιος ὁ Γ΄. Κατὰ τὸν 10ον αἰῶνα ἐν Ρώμῃ ἐβασίλευσε μεγίστη διαφορά. Ὁ Σέργιος καὶ οἱ διάδοχοί του Ἰωάννης ὁ Ι.΄, Ἰωάννης ὁ ΙΑ.΄ καὶ Ἰωάννης ὁ ΙΒ.΄ ἦσαν ὑποχείριοι φαύλων γυναικῶν. Θεοδώρα τις, διεφθαρμένη γυνὴ ἐκ τῆς Ρωμαϊκῆς ἀριστοκρατίας, καὶ αἱ θυγατέρες της Μαροτζία καὶ Θεοδώρα, διηύθυνον τὸν Παπικὸν θρόνον, ἀναβιβάζουσαι ἐπ᾽ αὐτοῦ διαδοχικῶς τοὺς ἐραστάς των. Ἡ ἐποχὴ αὕτη, ἥτις διήρκεσε μέχρι τοῦ 963, ὀνομάζεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ «Πορνοκρατία». Ὁ τελευταῖος μάλιστα Πάπας τῆς περιόδου ταύτης, Ἰωάννης ὁ ΙΒ.΄, διέπραξε πᾶν κακούργημα, ὅπερ δύναται νὰ φαντασθῇ τις. Ἐπὶ τέλους δὲ ὁ αὐτοκράτωρ Ὄθων ὁ Α.΄ ἐπενέβη καὶ συνεκρότησε σύνοδον ἐν Ρώμῃ, ἥτις καθήρεσε τὸν Ἰωάννην καὶ ἐγκαινίασε νέαν τάξιν πραγμάτων ὑπὸ νέον Πάπαν. Ἀνεγνωρίσθη δὲ ὑπὸ τῶν Ρωμαίων τὸ δικαίωμα τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ νὰ ἐπικυρώνῃ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πάπα.

Ἐπηκολούθησε περίοδος πεντήκοντα ἐτῶν ἡσυχίας καὶ σχετικῆς τάξεως παρὰ τῇ Παπικῇ Ἕδρᾳ, ὑπὸ τὴν εἰρημένην συμφωνίαν μετὰ τῶν αὐτοκρατόρων. Ἀλλὰ κατὰ τὸν 11ον αἰῶνα πάλιν περιῆλθεν ὁ Παπισμὸς εἰς ἀναρχίαν καὶ κατάπτωσιν. Περὶ τὸν Παπικὸν θρόνον διηγκωνίζοντο κυρίως δύο ἰσχυραὶ Ρωμαϊκαὶ οἰκογένειαι, ἐξ ὧν ἡ μία, ὑπερισχύσασα ἐπὶ τέλους, ἐξέλεξε Πάπαν Βενέδικτον τὸν Η΄. (1012—1024).

Τὸ ἀξίωμα τοῦ Πάπα ἐγένετο κληρονομικὸν τῆς εἰρημένης οἰκογενείας. Διὸ τὸν Βενέδικτον διεδέχθη ὁ ἀδελφός του Ἰωάννης ὁ ΙΘ.΄ (1024—1033) καὶ τοῦτον ὁ ***δεκαετὴς*** μόλις ἀνεψιός του ***Βενέδικτος ὁ Θ.΄*** (1033—1045), ὅστις ὑπερέβη πάντας τοὺς προκατόχους του εἰς τὴν διαφθοράν, καὶ αὐτὸν τὸν Ἰωάννην τὸν ΙΒ.΄ εἰς τὴν ἐγκληματικότητα. Τὰ κακουργήματά του προὐκάλεσαν ἐπὶ τέλους τὸν ἀποτροπιασμὸν καὶ αὐτῶν τῶν Ρωμαίων, οἵτινες τὸν ἐξεδίωξαν καὶ ἐξέλεξαν ἀντ᾽ αὐτοῦ Σίλβεστρον τὸν Γ.΄ Ἀλλ᾽ ὁ Βενέδικτος ἐπέστρεψε τῇ βοηθείᾳ τῶν συγγενῶν του καὶ κατέλαβε πάλιν τὴν ἐξουσίαν. Βραδύτερον δὲ ἐπώλησε τὸν Παπικὸν θρόνον ἀντὶ 1000 ἀργυρῶν πρὸς τὸν Ἰωάννην Γρατιανόν, ὅστις ἐγένετο

(1) Ἡ παράδοσις ὅτι γυνή τις ἐκ Γερμανίας, ὀνόματι ***Ἰωάννα***, σπουδάσασα ἐν Ἀθήναις καὶ μεταβᾶσα εἰς Ρώμην μετημφιεσμένη εἰς ἄνδρα, κατώρθωσε νὰ ἐκλεγῇ Πάπας κατὰ τὸ ἔτος 858, ἱστορικῶς στερεῖται πάσης ὑποστάσεως. Ὁ μῦθος οὗτος ἐπλάσθη κατὰ τὸν 12ον ἢ 13ον αἰῶνα. Ἐὰν ἐστηρίζετο εἰς γεγονότα, βεβαίως ὁ Φώτιος θὰ ἔκαμνε χρῆσιν αὐτοῦ εἰς τὴν σφοδρὰν αὐτοῦ ἔριδα πρὸς τὸν Πάπαν Νικόλαον.

Γρηγόριος ὁ ϛ΄. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπανελθὼν καὶ πάλιν ὁ Βενέδικτος, ἀπηρνήθη τὴν πώλησιν! Τοιουτοτρόπως ὑπῆρχον σύγχρόνως τρεῖς Πάπαι.

Τότε πλέον ἠναγκάσθη νὰ ἐπέμβῃ ὁ αὐτοκράτωρ Ἐρρῖκος ὁ Γ΄, ὅστις συνεκάλεσε τὴν ἐν Σοῦτρι σύνοδον (1046) ὑπὸ τὴν προεδρείαν Γρηγορίου τοῦ ϛ.΄ Ὁ Βενέδικτος καὶ ὁ Σίλβεστρος καθῃρέθησαν, αὐτὸς δὲ ὁ Γρηγόριος παρῃτήθη τοῦ Παπικοῦ θρόνου, ὁμολογήσας ἑαυτὸν ἀνάξιον, διὰ τὸ ἁμάρτημα τῆς σιμωνίας, ὅπερ διέπραξεν. Ἡ σύνοδος μετεφέρθη εἰς Ρώμην καὶ ἐξέλεξε νέον Πάπαν, Κλήμεντα τὸν Β.΄, ὃν διεδέχθη μετά τινας μῆνας Δάμασος ὁ Β΄. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ διαδόχου του Λέοντος τοῦ Θ.΄ (1048—1054) ἀνεφάνη ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἀνήρ τις, ὅστις ὡς σύμβουλος τῶν Παπῶν, ἐπέπρωτο νὰ ἀσκήσῃ τεραστίαν ἐπιρροὴν διὰ τὴν ἐξάγνισιν καὶ ἀνύψωσιν τοῦ Παπισμοῦ. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦτο ὁ μέγας ***Ἰλδεβράνδος,*** Γάλλος μοναχός, τὸν ὁποῖον ὁ Λέων γνωρίσας προσέλαβε κατ' ἀρχὰς μὲν ὡς ὑποδιάκονον, ἔπειτα δὲ ὡς γραμματέα καὶ σύμβουλον αὐτοῦ.

Ὁ Ἰλδεβράνδος οὗτος ἐγένετο βραδύτερον Πάπας ὑπὸ τὸ ὄνομα ***Γρηγόριος ὁ Ζ΄.*** Ἀλλὰ προηγουμένως ἐπὶ ὁλόκληρον εἰκοσιπενταετίαν (ἀπὸ τοῦ 1048 μέχρι τοῦ 1073) εἰργάσθη, ὡς ἀόρατος ἀλλ' ἰσχυροτάτη δύναμις ὄπισθεν τοῦ ἑκάστοτε Πάπα, ὑπὲρ τῆς ἀναμορφώσεως καὶ ἐξυγιάνσεως τοῦ Παπικοῦ κλήρου, καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ Πάπα ἀπὸ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας. Μεταξὺ ἄλλων μεταρρυθμίσεων, μετέβαλε καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς τῶν Παπῶν, ὁρίσας ὅπως τοῦ λοιποῦ ἐκλέγηται ὁ ἑκάστοτε Πάπας οὐχὶ πλέον ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἀριστοκρατίας τῆς πόλεως Ρώμης, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ***καρδιναλίων*** ἢ τῶν παρὰ τῇ Παπικῇ αὐλῇ διαμενόντων ἐπισκόπων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι.

Ἱεραποστολικὴ Δρᾶσις τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ Α΄ (ὁ Μέγας) διεκρίθη ὄχι μόνον διὰ τὴν διοικητικήν του ἱκανότητα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἱεραποστολικόν του ζῆλον. Μὲ αὐτὸν ἤρχισε περίοδος ὠργανωμένης καὶ συστηματικῆς ἱεραποστολικῆς δράσεως τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἀνὰ τὴν βόρειον καὶ βορειοδυτικὴν Εὐρώπην. Ἡ ἱεραποστολικὴ ὅμως αὕτη δρᾶσις διέφερε καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχαιοτέραν καὶ ἀπὸ τὴν νεωτέραν ἱεραποστολικὴν προσπάθειαν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ἐνῷ δηλ. οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ἱεραπόστολοι, (ὅπως καὶ οἱ σημερινοὶ Εὐαγγελικοὶ ἱεραπόστολοι) κατεγίνοντο εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ***ἀτόμων***, οἱ ἱεραπόστολοι τοῦ 6ου καὶ ἐφεξῆς αἰῶνος ἀπέβλεπον εἰς τὸν ἐκχριστιανισμὸν ***ὁλοκλήρων ἐθνῶν ὁμαδικῶς*** διὰ τοῦ προσηλυτισμοῦ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν, οἵτινες κατόπιν ἐπέβαλλον τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν εἰς τοὺς ὑπηκόους των. Τοιουτοτρόπως ἡ πολιτικὴ ἔπαιξε σημαντικὸν μέρος κατὰ τὴν περίοδον ταύτην εἰς τὴν ἐξάπλωσιν ἢ τὴν ὀπισθοδρόμησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Κατὰ δεύτερον λόγον, ἡ ἀποδοχὴ τοῦ Εὐαγγελίου δὲν ἐσήμαινεν ἁπλῆν πίστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Σωτῆρα, ἀλλὰ τὴν ἀπο-

δοχὴν ἑνὸς ὁλοκλήρου συστήματος δογμάτων, παραδόσεων, λατρείας, πειθαρχίας καὶ διοικήσεως. Καὶ ἐκ τρίτου, ὁ ἐκχριστιανισμὸς ἦτο συνάμα καὶ ἐκπολιτισμός. Ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἠναγκάσθη νὰ καταπολεμήσῃ τὸν πολιτισμόν, τὸν ὁποῖον εὗρεν εἰς τὸν κόσμον. Ἡ μεσαιωνικὴ Ἐκκλησία πανταχοῦ, ὅπου εἰσήγαγε τὸν Χριστιανισμόν, εἰσήγαγε καὶ τὸν πολιτισμόν.

Ὁ Γρηγόριος ἔστρεψε τὰς ἱεραποστολικάς του προσπαθείας πρῶτον πρὸς τὴν **Βρεττανίαν** (Ἀγγλίαν). Ἐκεῖ ὁ Χριστιανισμὸς εἶχε διαδοθῆ μεταξὺ τῶν Κελτῶν κατοίκων· μετ' ὀλίγον κατεκτήθη ἡ νῆσος ὑπὸ τῶν Ἀγγλοσαξώνων, οἵτινες ἐξετόπισαν τοὺς Κελτοὺς καὶ μαζὺ μὲ αὐτοὺς τὴν Χριστ. Ἐκκλησίαν πρὸς τὰ ὀρεινὰ μέρη τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἡ νῆσος ἐφαίνετο ὅτι ἐπανέπεσεν ὁλόκληρος εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν. Τότε ὁ Γρηγόριος ἔστειλε (596 μ. Χ.) τὸν μοναχὸν Αὐγουστῖνον ἐπὶ κεφαλῆς ἱεραποστολῆς 40 μοναχῶν εἰς Ἀγγλίαν, ὅπως κηρύξουν τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τοὺς Ἀγγλοσάξωνας. Οὗτοι κατώρθωσαν νὰ προσηλυτίσουν τὸν βασιλέα τῆς Κέντης Ἐθελβέρτον, ὅστις βαπτισθεὶς συνέστησε τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τὸν λαόν του καὶ ταχέως ἡ νέα θρησκεία ἐξηπλώθη καθ' ὅλην τὴν νῆσον.

Αἱ παλαιότεραι ἐκκλησίαι τῶν Κελτῶν, ἀφοῦ ἐπί τινα χρόνον ἔμειναν ἀνεξάρτητοι, ἐπὶ τέλους συνεχωνεύθησαν μὲ τὰς νέας ἐκκλησίας τῶν κατακτητῶν των. Ὁ Αὐγουστῖνος ἐγένετο ὁ **πρῶτος ἐπίσκοπος Καντερβουρίας**. Τούτον διεδέχθη ὁ Θεόδωρος, ἀνὴρ διακριθεὶς διὰ τὴν Ἑλληνομάθειαν του καὶ τὴν γνῶσιν τῶν Ἑλλήνων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ σεβάσμιος **Βήδης** (Bede), πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς (735), ἐξυπηρέτησε μεγάλως τὴν Χριστιανικὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ Ἀγγλοσαξωνικοῦ ἔθνους διὰ τῶν διδακτικῶν του βιβλίων, συνέγραψε δὲ καὶ τὴν περιώνυμον Ἐκκλησιαστικήν του Ἱστορίαν τῆς Ἀγγλίας.

Ἐκ τῶν **Γερμανικῶν** φυλῶν, οἱ Φράγκοι εἶχον ἤδη ἐκχριστιανισθῆ, ἀλλὰ δὲν διεκρίνοντο ἐπὶ ἱεραποστολικῷ ζήλῳ. Ἡ Ἰρλανδικὴ ὅμως ἐκκλησία, ἥτις, ὡς εἴδομεν, ἱδρύθη ὑπὸ τοῦ Πατρικίου, ἐφλέγετο ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ κηρύξῃ τὸν Χριστὸν εἰς ἄλλα ἔθνη. Διὸ κατὰ τὸν 6ον αἰῶνα ὁ Κολουμβανός, ἀφοῦ πρῶτον εἰσήγαγε τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τὴν Σκωτίαν, διεπεραιώθη εἰς τὴν Γερμανίαν μὲ συνοδείαν Ἰρλανδῶν μοναχῶν διὰ νὰ κηρύξῃ τὸν Χριστὸν μεταξὺ τῶν Βουργουνδίων. Ἡ αὐστηρότης ὅμως τῶν ἠθῶν, ἣν ἐκήρυττον οἱ ἱεραπόστολοι οὗτοι, ἀπήρεσεν εἰς τὴν ἔκλυτον αὐλὴν τῆς χώρας, καὶ τοῦτο ἠνάγκασε τὸν Κολουμβανὸν νὰ ἀποσυρθῇ εἰς Ἑλβετίαν καὶ βραδύτερον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἰταλίαν. Ἑτέρα ἱεραποστολὴ ὑπό τὸν Ἄγγλον μοναχὸν Βίλιμπροτ (657) ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον ἀνὰ τὴν Ὁλλανδίαν· ἡ πρόοδος τοῦ νέου θρησκεύματος ἐκεῖ ὑπῆρξε πολὺ βραδεῖα καὶ μόλις κατωρθώθη νὰ ἱδρυθῇ ἀρχιεπισκοπὴ ἐν Οὐτρέχτῃ. Ἀλλ' ὁ κατ' ἐξοχὴν Ἀπόστολος τῶν Γερμανῶν ὑπῆρξεν ὁ **Βονιφάτιος** (680—755), Ἄγγλος κληρικός, ὅστις ἀφῆκε τὴν ἐνορίαν του ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον ἐν Γερμανίᾳ. Ἀφοῦ ἐπί τινα ἔτη ἐκήρυξε τὸν Χριστὸν εἰς τὴν βόρειον καὶ κεντρικὴν Γερμανίαν, διωρίσθη ὑπὸ τοῦ Πάπα ἐπίσκοπος καὶ εἰς διάστημα τριακονταετοῦς διακονίας κατώρθωσε νὰ ἐκτοπίσῃ ἐκ τῆς κεντρικῆς Γερμανίας τὴν εἰδωλολατρείαν. Ἐφο-

νεύθη ὑπὸ τοῦ ὄχλου κατά τινα ἐπίσκεψίν του εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, ὅπου, ὡς ἐλέχθη, ὁ Χριστιανισμὸς ἐβράδυνε νὰ ἐπικρατήσῃ.

Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε σχηματισθῇ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ Μεγάλου (768—814) κέντρον θεολόγων καὶ σοφῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων διεκρίνοντο ὁ πολυμαθὴς ***Ἀλκουΐνος***, ὅστις πρῶτος διωργάνωσε σύστημα ἐκπαιδευτηρίων λαϊκῶν καὶ θρησκευτικῶν, ὁ Διάκονος Παῦλος, Πέτρος ὁ Λομβαρδὸς καὶ ἄλλοι. Ἐν μέσῳ τῶν ἀνδρῶν τούτων ὁ αὐτοκράτωρ, ὅστις μαζὺ μὲ πολλὰ ἐλαττώματα συνεδύαζε καὶ πολὺν ζῆλον διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, κατέστρωνε τὰ σχέδιά του διὰ ἱεραποστολὰς εἰς διαφόρους εἰδωλολατρικὰς χώρας τῆς Εὐρώπης. Ἡ πρώτη του ἱεραποστολικὴ προσπάθεια ἦτο ὁ ***ἐκχριστιανισμὸς τῶν Σκανδιναυϊκῶν χωρῶν***· δὲν ἐστέφθη ὅμως ὑπὸ ἐπιτυχίας. Ἐν τούτοις ὁ υἱός του Λουδοβῖκος ὁ Εὐσεβὴς ηὐτύχησε νὰ ἐπωφεληθῇ καλλιτέρας εὐκαιρίας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς πατρικῆς προσπαθείας, ὅταν ὁ Χάραλδ Κλὰκ ἐζήτησε τὴν συνδρομήν του ὅπως γίνῃ βασιλεὺς τῆς Δανίας. Ὁ Λουδοβῖκος τῷ ἔδωκε τὴν ζητηθεῖσαν συνδρομήν, ἀλλὰ συγχρόνως ἀπέστειλε τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἔβωνα (Ebo) νὰ κηρύξῃ τὸν Χριστὸν εἰς τὸν Δανικὸν λαὸν (823). Ὁ Χάραλδ μετ᾽ ὀλίγον ἐξεθρονίσθη καὶ ὁ Ἔβων ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ μαζύ του ἐκ Δανίας. Ὅταν βραδύτερον ἐπανέκτησεν ὁ Χάραλδ τὸν θρόνον του, παρέλαβε μαζύ του τὸν μοναχὸν Ἄνσγαρ, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ Ἀπόστολος τῶν Σκανδιναυῶν. Ἀφοῦ εἰργάσθη ἐπί τινα ἔτη ἐν Δανίᾳ, ἐξεδιώχθη ἐκεῖθεν μετὰ τοῦ προστάτου του Χάραλδ· μεταβὰς δὲ εἰς Σουηδίαν, ὅπου ὁ Χριστιανισμὸς εἶχεν ἤδη κηρυχθῇ ὑπό τινων ἐκχριστιανισθέντων αἰχμαλώτων, εὗρε θερμὴν ὑποδοχήν. Διὸ ἐπιστρέψας εἰς Ρώμην ἔπεισε τὸν Πάπαν Γρηγόριον τὸν Δ΄. νὰ ἱδρύσῃ ἀρχιεπισκοπὴν Σκανδιναυΐας, μὲ ἕδραν τὸ Ἀμβοῦργον, καὶ ὡς ἀρχιεπίσκοπος ἐξηκολούθησε τὸ ἱεραποστολικόν του ἔργον ἐπὶ πολλὰ ἔτη, μὲ διαφόρους βοηθούς. Ἀλλ᾽ ἡ πρόοδος τοῦ Χριστιανισμοῦ μεταξὺ τῶν Σκανδιναυῶν ὑπῆρξε βραδεῖα καὶ ἐπίπονος, καὶ μόλις κατὰ τὸν 11ον αἰῶνα ἐξέλιπεν ἐντελῶς ἡ εἰδωλολατρεία ἐν Δανίᾳ, Σουηδίᾳ καὶ Νορβηγίᾳ. Περὶ τὸ ἔτος 1009 μ. Χρ. εἰσήχθη καὶ ἐπεκράτησεν ὁ Χριστιανισμὸς καὶ εἰς τὴν νῆσον ***Ἰσλανδίαν.***

(ἀκολουθεῖ)

ΥΠΟΥΛΟΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΠΛΑΝΗΣ

«*Οἱ Σπουδασταὶ τῶν Γραφῶν*».

Γ΄.

Ἄρνησις τῆς θεότητος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

«Οἱ σπουδασταὶ τῶν Γραφῶν» ἤτοι οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Ρῶσσελ, ἀρνοῦνται καὶ τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ.

Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο συμφωνοῦν περίπου μὲ τοὺς ὀρθολογιστὰς ὑλιστάς, καὶ ἀπίστους ἐν γένει, καθὼς ἐπίσης μὲ τοὺς Ἰουδαίους καὶ Ἀρειανούς.

Διατείνονται: α) ὅτι ὁ ***Χριστὸς εἶναι κτίσμα***, προϋπῆρχεν ὅμως ὡς πνευματική τις ὕπαρξις, ***ὄχι ὡς Θεός***. β) ὅτι ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ὡς ***τέλειος ἄνθρωπος*** καὶ μόνον ἄνθρωπος. γ) ὅτι μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασίν του ***ἐγένετο*** Θεός, ὑψωθεὶς εἰς ἐπίπεδον ἀνώτερον ἐκείνου, εἰς ὃ ἐδημιουργήθη (ἴδε τόμον 5, Κεφάλ. 5—7, σελ. 119—176 Ἀγγλικῆς ἐκδόσεως).

Ἡ πρώτη τῶν ἀνωτέρω διδασκαλιῶν ἀνάγεται εἰς μίαν δοξασίαν πολὺ πιστευομένην ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων τὴν τῆς ***προϋπάρξεως τῶν ψυχῶν*** πάντων τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἰδέα αὕτη ἐπεκράτει εἰς πολλοὺς λαούς· ἐπιστεύετο καὶ παρὰ τῶν Ἰουδαίων, ὡς ἀποδεικνύεται ἀπὸ ἓν ἀπόκρυφον βιβλίον τῆς Π. Διαθήκης (Σοφία Σολομῶντος), ὁ συγγραφεὺς τοῦ ὁποίου ἐπηρεάσθη ἀπὸ τὸν Ἰουδαῖον φιλόσοφον Φίλωνα, ὅστις πάλιν εἶχε παραλάβει τὴν δοξασίαν ταύτην ἀπὸ τὸν Πλάτωνα. Ὥστε εἶναι φανερόν: Πρῶτον, ὅτι εἶναι μεταγενεστέρα ἰδέα, καὶ δεύτερον, ὅτι ἔχει τὴν πηγήν της εἰς ἐθνικὰς δοξασίας. Προκειμένου λοιπὸν περὶ προϋπάρξεως τοῦ Χριστοῦ πνευματικῆς, κατ᾿ ἀνάγκην ἐκεῖ ἔχουν τὸ στήριγμά των. Ἀλλὰ τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι χωριστὸν ἀπὸ τὴν δευτέραν ὑπόστασιν τῆς Θεότητος, οὔτε δύναται Γραφικῶς, ὡς εἴδομεν εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον, νὰ θεωρῆται ὁ Χριστὸς ὡς ὤν τι μεταξὺ ἀγγέλων καὶ Θεοῦ, διότι τότε φθάνομεν εἰς τὸν κυκεῶνα τῶν Γνωστικῶν δοξασιῶν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον κανεὶς μῖτος τῆς Ἀριάδνης δὲν θὰ μᾶς ἐξαγάγῃ. Τὸ πρᾶγμα εἶναι ἁπλούστατον. Ἐὰν ὁ Χριστὸς ἦτο ἄνθρωπος, κτίσμα, ***οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ γείνῃ Θεός***· διότι ὁ Θεὸς ***δὲν γίνεται***, ὁ Θεὸς εἶναι αὐθύπαρκτος. Καὶ Θεός, ὅπως παραδέχονται τὸν Χριστὸν οἱ «Χαραυγισταὶ», δὲν εἶναι καθόλου Θεός, καὶ δὲν διαφέρει ἀπὸ τοὺς εἰδωλολατρικοὺς θεοὺς οἵτινες ἐγίνοντο καὶ ἀπεγίνοντο. Οἱ Ρωσσελισταὶ, ἀποπιασθέντες ἀπὸ ὀλίγα χωρία τῆς Γραφῆς, τὰ ὁποῖα παρηρμήνευσαν, παραβλέπουν ἄλλα χωρία, τὰ ὁποῖα στεντορείως κηρύττουν τὴν ἀντίθετον ἀλήθειαν. Τὰ χωρία τὰ ὁποῖα ἐπικαλοῦνται εἶναι τὸ Κολοσ. α΄, 15: «πρωτότοκος πάσης κτίσεως καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ». Ἀποκ. γ.΄ 14. καὶ Φιλιπ. β.΄ 5—11. Τὰ χωρία ταῦτα δὲν ἐσχετίσθησαν ποσῶς πρὸς τὸ ὅλον πνεῦμα καὶ γράμμα ἄλλων χωρίων, οὐδὲ πρὸς τὴν συνέχειάν των. Εἶναι δὲ περίεργον ὅτι ὁ τόσον διορατικὸς συγγραφεύς, ὁ βλέπων μόνον ***κτίσμα*** εἰς τ᾿ ἀνωτέρω ἐδάφια, δὲν δύναται νὰ διακρίνῃ εἰς τὰ ἄλλα χωρία διόλου Θεότητα διὰ τὸν Χριστὸν οὔτε ἐπὶ τῆς γῆς οὔτε πρὸ τῆς εἰς τὸν κόσμον ἐλεύσεώς Του, παρὰ μόνον μετὰ τὴν ἀνάστασίν Του.

Τότε λοιπὸν πρέπει νὰ διαγράψωμεν τὰ ἑξῆς ἐδάφια: «Καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος» πρὶν ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον, βέβαια—(Ἰωάν. α,΄ 1). «ὁ μονογενὴς Θεός, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρός, ἐκεῖνος ἐφανέρωσεν αὐτὸν» (αὐτόθι 18). «Πρὶν γείνῃ ὁ Ἀβραάμ, ***ἐγὼ*** εἶμαι» (αὐτόθι η,΄ 58). Τὶ «***ἐγὼ***» ἦτο ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὡμίλει οὕτως ὥστε, ἐνῷ ὁ Ἀβραὰμ γίνεται, αὐτὸ λέγει «***ἐγὼ εἶμαι***;» «Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη ἐν τοῖς ἀρχαίοις» (βεβαίως παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Μωϋσέως), «ἐγὼ ὅμως σᾶς λέγω» (Ματθ. ε,΄ 21—22 27—28, 38—39, 43—44 κ.τ.λ.). Τὶ εἴδους ***ἐγὼ*** εἶναι τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀντιτίθεται πρὸς τὸ ***ἐγὼ*** τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ πληρώσῃ

τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ; Βέβαια ὄχι τις κατώτερος τοῦ Θεοῦ. Ἐνῷ περιποιοῦνται τὸ ἐδάφιον ἐκεῖνο, ἔνθα λέγει ὁ Χριστὸς «Ὁ Πατήρ μου μείζων μου ἐστὶν» (βεβαίως λόγῳ τῆς ἐντολῆς ἣν οἰκειοθελῶς ἀνέλαβε νὰ ἐκτελέσῃ), ἀπαρνοῦνται μετὰ τῆς μεγαλειτέρας ἐλαφρότητος τὸ ἄλλο χωρίον, ἔνθα λέγει ὁ ἴδιος «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἕν ἐσμέν» (προβλ. Ἰωάν. ιδ,΄ 28 καὶ ι,΄ 30). Ἐνῷ βλέπουν ***κένωσιν*** τῆς Θεότητος εἰς τὸ χωρίον Φιλιπ. β΄, 7, δὲν βλέπουν τίποτε εἰς τὸ Β΄. Κορ. η,΄ 2 καὶ 9, ἔνθα «ἐπτώχευσεν» ὁ Κύριος, ἵνα πλουτίσῃ ἡμᾶς—τὸ ὁποῖον εἰς τὴν γλῶσσαν τὴν ἰδικήν μας σημαίνει ὅτι τὸν πλοῦτον του διέθεσεν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ διὰ νὰ τὸν διαθέσῃ, σημαίνει ὅτι τὸν ***εἶχε***—μόνον δὲν ἐχρησιμοποίησε τὸν πλοῦτόν του δι᾿ ἑαυτόν, τὸν ἐφύλαξεν ἀποκλειστικῶς καὶ οἰκειοθελῶς δι᾿ ἡμᾶς. Ἐνῷ ὁμολογοῦν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ των ὅτι «ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας» ἀναφέρεται εἰς τὸν Χριστόν, ἐν τούτοις ἰσχυρίζονται ὅτι δὲν εἶχε Θεότητα ὁ Χριστὸς συμφυῆ πρὸς αὐτὸν (Ρωμ. θ,΄ 5.).

Δὲν θὰ μᾶς ἤρκει ὁ χῶρος ν᾿ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα ὅλα τὰ χωρία, ὅπου μαρτυρεῖται ἡ θεότης τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὄχι μόνον μετὰ τὴν ἀνάστασίν του ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπὶ τῆς γῆς ζωήν του, καθὼς καὶ πρὸ τῆς εἰς τὸν κόσμον ἐλεύσεώς του.

Ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν οὕτω τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ; Δὲν εἶχεν ὁ Ἰησοῦς ὅτε ἦτο ἐπὶ τῆς γῆς, τὴν ἑνιαίαν ἐκείνην αὐτοσυνείδησιν, ὅτι ἦτο ὁ ἴδιος μὲ τὸν προϋπάρξαντα, ὅταν ἔλεγε· «Πρὶν γείνῃ ὁ Ἀβραάμ, ἐγὼ εἶμαι» καὶ λέγων ταῦτα δὲν ἐγνώριζε τί ἔλεγεν; Ἀκριβῶς εἷς λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον οἱ Ἰουδαῖοι κατηγόρησαν τὸν Χριστόν, ἦτο ὅτι ἄνθρωπος ὢν (κατὰ τὴν ἀντίληψίν των) ***ἐποίει ἑαυτὸν Θεόν*** (Ἰωάν. ι΄ 33, ιθ΄ 7).

Εἰς τὸ 1ον κεφ. τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς, ἐδ. 1—3, δίδεται μία λεπτομερὴς περιγραφὴ τοῦ τρόπου, μὲ τὸν ὁποῖον ὡμίλησεν ὁ Θεὸς τὸ πάλαι, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν τρόπον, τὸν ὁποῖον ἐχρησιμοποίησε ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, ὅτε ἐλάλησεν εἰς ἡμᾶς ***διὰ τοῦ Υἱοῦ*** ὅστις καλεῖται ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ ***χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως τοῦ Θεοῦ***». Τὸ ***ὢν*** τοῦτο δὲν σημαίνει ***ἔγεινε***, ἀλλὰ ***εἶναι***, ***ὑπάρχει***. Οἱ Ρωσσελισταὶ τὸ ***ὢν*** ἑρμηνεύουν ὡς ***ἤδη***, ***τώρα*** (δηλ. μετὰ τὴν ἀνάστασιν) ***εἶναι***. Ἀλλ᾿, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἔπρεπε νὰ λέγῃ ***ἔγεινε τώρα***, διότι μετέβαλε κατάστασιν. Ὄχι, τὸ ***ὢν*** αὐτὸ καθ᾿ ἑαυτὸ ἀναφέρεται προφανῶς εἰς τὸ παρελθὸν (διότι ἐξηγεῖται καὶ ὡς παρατατικός), εἰς τὸ παρὸν (διότι εἶναι χρόνου ἐνεστῶτος) καὶ εἰς τὸ μέλλον (διότι εἶναι μετοχὴ—ἐπειδὴ ὅλαι αἱ ἐγκλίσεις ἐκτὸς τῆς ὁριστικῆς ἔχουσι μελλοντικὴν σημασίαν). Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἐὰν ὁ Χριστὸς φέρεται ὡς λαλῶν ὡς τὸ ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ ὁ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως τοῦ Θεοῦ, μαζὺ μὲ τὴν ἀνθρώπινον φύσιν ἔχων καὶ τὴν θείαν, δηλ. ὡς Θεάνθρωπος (ἥτις λέξις δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν Κ. Διαθήκην ἀλλ᾿ ἐξάγεται ἐξ ὅλων τῶν μνημονευθέντων χωρίων), δηλ. ἐὰν ἐπὶ τῆς γῆς εἶχε τὴν θείαν φύσιν, τὴν αὐτὴν φύσιν εἶχε καὶ πρὸ τῆς εἰς τὸν κόσμον ἐλεύσεώς του. Τὸ δὲ ἄλλο ἐκεῖνο χωρίον, ἔνθα λέγεται ὅτι ὁ Θεὸς ὑπερύψωσεν αὐτόν, δὲν σημαί-

νει ὅτι ὑπερυψώθη ὁ κατώτερος Θεὸς καὶ ἔγεινε Θεὸς ἀνώτερος, ὡς διατείνονται οἱ Ρωσσελισταί, ἀλλ' ὅτι ἡ ***ἀνθρωπότης ὑπερυψώθη*** καὶ κατέστη σύνθρονος εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ, μεσιτεύοντος ὑπὲρ τοῦ κόσμου πρὸς σωτηρίαν αὐτοῦ.

Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ μέγα ἔργον τῆς Σωτηρίας ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπιτελεσθῇ εἰ μὴ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ***ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ***. Διότι τότε καὶ μόνον τότε ὁ ἱλαστήριος θάνατος τοῦ Χριστοῦ ἔχει τὸ ***αἰώνιον κῦρος***, διὰ τοῦ ὁποίου πάντες οἱ πάσης ἐποχῆς φυλῆς καὶ γλώσσης ἄνθρωποι οἱ πιστεύσαντες εἰς Αὐτὸν δύνανται νὰ σωθοῦν. Ἀκριβῶς δὲ ἡ ἀδυναμία τοῦ δόγματος τῶν Ρωσσελιστῶν εἰς τὸ ζήτημα τῆς σωτηρίας τοὺς ἠνάγκασε νὰ ἐφεύρουν ἕνα ***νέον σχέδιον σωτηρίας κατὰ τὴν Χιλιετηρίδα*** των. Διότι κατ' αὐτοὺς (ἂν καὶ δὲν τὸ λέγουν, τὸ ὑπονοοῦν ὅμως) ***τὸ σχέδιον*** τῆς σωτηρίας ***τοῦ Θεοῦ ἀπέτυχε***, διότι σώζονται ὀλίγοι, ἐνῶ ὁ Θεός, λέγουν, θέλει νὰ σωθοῦν πάντες. Βεβαίως ὁ Θεὸς θέλει οἱ πάντες νὰ σωθοῦν, ἀλλὰ δὲν σώζονται διὰ τῆς βίας ἢ διὰ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ Θεοῦ· σώζονται ἐξασκοῦντες τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἐλευθερίαν, καὶ ἀποδεχόμενοι ἐλευθέρᾳ βουλήσει τὴν προσφερομένην εἰς αὐτοὺς σωτηρίαν. Ἐδῶ πάλιν περιέπεσαν εἰς ἀντίφασιν οἱ ὀπαδοὶ τῆς «Χαραυγῆς», διότι κατ' αὐτοὺς μόνον ἐν ἀποτυχίᾳ τῆς πρώτης εὐκαιρίας προσφέρεται δευτέρα τοιαύτη εἰς τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὴν Χιλιετηρίδα, πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν.

Ἡ ἀπόδοσις ἀποτυχίας εἰς τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ὑποβίβασις τοῦ Χριστοῦ ὡδήγησε τοὺς ὀπαδοὺς τῆς «Χαραυγῆς» εἰς μίαν ὕβριν κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ· διότι ἀπέδωκαν εἰς τὸν Χριστὸν σκοποὺς ἐντελῶς ἰδιοτελεῖς, ἰσχυρισθέντες ὅτι «ἡ χαρὰ ἡ προκειμένη αὐτῷ» ἦτο ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ διότι ὁ Χριστὸς ἐγνώριζεν ὅτι θὰ ἐλάμβανε ἓν γέρας, τὸ γέρας τῆς θεότητος, ἐὰν ὑφίστατο θάνατον ὅπως τὸν ὑπέστη (ἴδε τόμον 5ον Κεφ. 5ον σελ. 132). Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱονδήποτε ἀνθρώπινον σύστημα θὰ ἦτο προτιμώτερον ἀπὸ τὸ Χριστιανικὸν σχέδιον σωτηρίας, ἀφοῦ ὁ ἀρχηγὸς αὐτοῦ ἦτο τόσον ἰδιοτελής, ὥστε νὰ σκέπτηται περὶ τοῦ ἰδίου του συμφέροντος, ἐνῷ εὑρίσκονται κοινοὶ ἄνθρωποι ἕτοιμοι νὰ ὑποστοῦν πᾶσαν ἀτίμωσιν καὶ θυσίαν χάριν ἑνὸς ὑψηλοῦ ἰδεώδους ἢ τοῦ συμφέροντος μιᾶς μερίδος ἢ ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἀλλ' ἐνταῦθα πρέπει ἐπίσης νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἀφοῦ ὁ Θεὸς εἰς τὴν Π. Διαθήκην λέγει· «Ἐγὼ εἶμαι ὁ πρῶτος καὶ ἐγὼ ὁ ἔσχατος καὶ ἐκτὸς ἐμοῦ ἄλλος Θεὸς δὲν ὑπάρχει καὶ τὴν δόξαν Μου δὲν θέλω δώσει εἰς ἄλλον» (Ἠσα. μδ'. 6, με.' 5, μβ.' 8)—διακήρυξις ἥτις, κατὰ τοὺς Ρωσσελιστάς, ἀποκλείει πάντα ἄλλον Θεόν, ἢ ἄλλο πρόσωπον εἰς τὴν θεότητα—πῶς τότε οὗτοι ἀναιροῦντες καὶ βλασφημοῦντες τὸν Θεὸν θεωροῦν καὶ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς ἐκ τῶν ὑστέρων Θεόν; Διότι ἐὰν μὲν ἡ ἀνωτέρω διακήρυξις τοῦ Θεοῦ ἔχῃ σχέσιν πρὸς τὰς ὑποστάσεις τῆς θεότητος, τοῦθ' ***ὅπερ δὲν παραδεχόμεθα ἡμεῖς***, ἀποκλείεται καὶ ἡ θεοποίησις κτίσματος, καθὼς καὶ ἡ διάκρισις ὑποστάσεων εἰς τὴν θεότητα. Ἐὰν δὲ ἡ διακήρυξις ἐκείνη ἀναφέρεται εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν, ***ὅπερ καὶ τὸ ὀρθότερον***, τότε οἱ

Ρωσσελισταὶ διαψεύδουν καὶ ὑβρίζουν τόν Θεόν. Διότι τὸν κάμνουν ἀφ' ἑνὸς νὰ ἀποκλείῃ πάντα ἄλλον Θεὸν καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ θεοποιῇ ἓν κτίσμα, ἀδιάφορον ἂν τοῦτο ἦναι ἀνώτερον ἢ κατώτερον τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται ὅτι οἱ περὶ τὴν «Χαραυγὴν» διὰ τῶν περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ δοξασιῶν των ***συνέτριψαν ὁλόκληρον τὸ σχέδιον τῆς Σωτηρίας***, τὸ ὁποῖον ἐξυφάνθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ. Ἐθεώρησαν ὡς ***ἀποτυχὸν*** τὸ σχέδιον τοῦτο καὶ ἐφεῦρον νέον ἰδικόν των σχέδιον.

Συνέτριψαν καὶ ***τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ***, ὑποδιαιρέσαντες αὐτὸ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε ὁ προϋπάρξας Χριστὸς νὰ ἦναι ἐντελῶς ξένος πρὸς τὸν ἐνανθρωπήσαντα, ὁ δὲ ἐνανθρωπήσας ἀγνώριστος ἐν τῇ νέᾳ του καταστάσει ὡς Θεοῦ.

Ἀπηρνήθησαν τὴν ἀνάστασιν Αὐτοῦ διὰ τῶν τερατωδῶν δηλώσεών των ὅτι «τὸ ἀνθρώπινον σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν ὑπερφυσικῶς πως μετεκομίσθη ἐκ τοῦ μνημείου» .... «οὐδὲν γνωρίζομεν περὶ αὐτοῦ» .... «πότερον διελύθη εἰς ἀέρια, ἢ διατηρεῖται εἰσέτι που.... οὐδεὶς γνωρίζει» (ἴδε τόμ. 2, κεφ. 5, σελ. 146, στῖχος 14 κάτωθεν).

Ἀποδεχόμενοι τὸ ὑπερφυσικόν, ἀρνοῦνται τὴν φυσικότητα τῶν δύο φύσεων ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, ἀποκαλοῦντες τὸν Θεάνθρωπον Χριστὸν «μιξογενὲς πρᾶγμα.... ἀπεχθὲς εἰς τὴν Θείαν διάταξιν» (τόμ. 1, κεφ. 10. σελ. 202). Ἐνῷ καθ' ὅλην τὴν ἐπίγειον ζωὴν τοῦ δεδοξασμένου Σωτῆρός μας βλέπομεν τὴν ἀνθρωπότητά του ὑπάρχουσαν ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν ὑπερφυσικὴν καὶ θείαν δύναμιν καὶ λόγον, ἅτινα ἐξήσκει.

Ἀποδεχόμενοι, ὡς εἴδομεν, Θεὸν ἐν τῷ γίγνεσθαι, ***περιπίπτουν εἰς εἰδωλολατρείαν*** τοῦ χειροτέρου εἴδους. Ἐὰν δὲ εἷς εἰδωλολάτρης φιλόσοφος, ὁ Σωκράτης, ἐξανίσταται κατὰ τῆς θεοποιήσεως τοῦ ἀνθρώπου, τί πρέπει νὰ κάμῃ εἷς Χριστιανὸς κατὰ τῶν ἀντιχριστιανικῶν διδασκαλιῶν τῆς «Χαραυγῆς τῆς Χιλιατηρίδος;» Οὗτοι διδάσκοντες ὅσα διδάσκουν καὶ συνεχῶς γελοιοποιούμενοι διὰ τῶν ἀντιφάσεών των εἰς τὰς περὶ τοῦ μέλλοντος προρρήσεις των, ὑποσκάπτουν τὴν ἰδίαν των ὑπόστασιν καὶ οὕτως ἐπαληθεύει ἅπαξ ἔτι ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ: «Πᾶσα φυτεία, τὴν ὁποίαν δὲν ἐφύτευσεν ὁ Πατήρ μου, θέλει ἐκριζωθῇ».

Π. Γ. Λογγινίδης.

ΣΩΣΑΤΕ ΤΑ ΒΡΕΦΗ

Τὸ βρέφος εἶναι τὸ μέλλον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἡ τύχη τοῦ βρέφους ἀποφασίζει τὴν τύχην τῶν ἐθνῶν. Σώζοντες τὰ βρέφη, ***σώζομεν τὴν μέλλουσαν γενεάν.***

Ἡ καταπληκτικὴ πρόοδος τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης κατὰ τὰ τελευταῖα 50 ἔτη ἀπέβη ὠφέλιμος διὰ τοὺς ἐνηλίκους κυρίως· ἡ θνησιμότης τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν ἠλαττώθη, ὄχι ὅμως ἀναλόγως καὶ τῶν βρεφῶν. Μόλις πρὸ τριάκοντα ἐτῶν ἤρχισαν οἱ ἰατροὶ καὶ οἱ κοινωνιολόγοι νὰ ἀνησυχοῦν διὰ τὴν τρομερὰν

θνησιμότητα, ἡ ὁποῖα ἐμποδίζει **τὸ ἓν τρίτον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους** νὰ φθάσῃ μέχρι **τοῦ τρίτου ἔτους** τῆς ἡλικίας. Καὶ ἠννοήθη πλέον, ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ὑπάρξεως τῶν βρεφῶν δὲν εἶναι ζήτημα ἰατρικῆς, ἀλλὰ ζήτημα ὑγιεινῆς, **ζήτημα κοινωνικόν**, καὶ ὅτι διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ τὸ μέλλον τοῦ γένους ἀπαιτεῖται συνεργασία μεταξὺ γονέων καὶ ἀρχῶν—συνεργασία εἰλικρινὴς καὶ βασιζομένη ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς εὐθύνης, τὴν ὁποίαν φέρουν οἱ μεγάλοι πρὸς τὰ μικρὰ καὶ ἀδύνατα μέλη τῆς μεγάλης ἀνθρωπίνης οἰκογενείας.

Τὰ δύο τρίτα τῶν θανάτων κατὰ τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν προέρχονται ἀπὸ στομαχικὰς καὶ ἐντερικὰς διαταραχὰς—ἀπὸ **διαταραχὰς τῆς πέψεως**. Ἀλλὰ τὰ βρέφη, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, γεννῶνται μὲ τὰ πεπτικά των ὄργανα ἐν τάξει. Πῶς λοιπὸν συμβαίνει ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν νὰ φθάνουν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ τάφου; Ἀπαντῶμεν ἀδιστάκτως, ὅτι **ἡ πρώτη καὶ κυριωτέρα αἰτία εἶναι ἡ κακὴ δίαιτα**. Ἡ τροφὴ δυνατὸν νὰ ἦναι ἐπιβλαβὴς ἢ διότι εἶναι **ἀκατάλληλος** διὰ τὸν βρεφικὸν στόμαχον, ἢ διότι δίδεται **κατὰ τρόπον ἀκατάλληλον**, δηλαδὴ εἰς μεγάλας ποσότητας διὰ μιᾶς, ἢ καὶ εἰς πολὺ μικρά διαλείμματα σχεδὸν συνεχῶς, ἢ πάλιν διότι εἶναι **μεμολυσμένη**, ὅπως συμβαίνει μὲ τὸ γάλα, τὸ ὁποῖον παραμένει εἰς ἀκάθαρτα δοχεῖα ἢ διέρχεται διὰ ἀκαθάρτων σωλήνων τῶν θηλάστρων, καὶ μὲ τὸ γάλα, εἰς τὸ ὁποῖον αἱ μυῖαι ἔχουν ἐναποθέσει σπέρματα νοσημάτων ἀπὸ τὰς ἀκαθαρσίας τοῦ δρόμου καὶ ἄλλως πῶς. Ὅλα αὐτὰ καὶ ἄλλα ἀκόμη εἶναι τρόποι, κατὰ τοὺς ὁποίους ἀρχίζει ἡ μεταβολὴ τοῦ ὑγιοῦς βρέφους εἰς ἄρρωστον. Τὸ βρέφος εὐκόλως καταβάλλεται, ἐὰν δὲ δὲν ληφθοῦν ἐγκαίρως τὰ ἀναγκαῖα μέτρα, δὲν ἀργεῖ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ χεῖλος τοῦ τάφου, ἢ ἂν ζήσῃ, μένει ἐκτεθειμένον εἰς τὰς προσβολὰς ἄλλων νόσων, εἶναι καχεκτικόν, καὶ ἐὰν φθάσῃ εἰς ὥριμον ἡλικίαν δὲν δύναται νὰ φέρῃ εἰς τὸν κόσμον εἰμὴ πλάσματα φιλάσθενα.

Εἰς τὰ μεγάλα κέντρα τῆς Εὐρώπης, πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἐτῶν τὰ νήπια ἀπέθνησκον ὡς αἱ μυῖαι κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούνιον, Ἰούλιον καὶ Αὔγουστον, τοὺς μῆνας τοῦ μεγάλου καύσωνος, πνιγηρᾶς ἀτμοσφαίρας καὶ τῶν ἀποτόμων μεταβολῶν τοῦ καιροῦ, ὅταν ἐπέρχωνται θύελλαι καλοκαιριναί. Ἀπέθνησκον δὲ τὰ βρέφη ἀπὸ μολυσματικὴν ἐντερίτιδα (τὴν λεγομένην καλοκαιρινὴν διάρροιαν,) τὴν ὁποῖαν οἱ ἰατροὶ μὲ ὅλην των τὴν ἐπιστήμην δὲν ἦσαν ἱκανοὶ νὰ θεραπεύσουν. Ἀπελπισθέντες ἐκ τῆς ἀποτυχίας τῶν φαρμάκων, ἔστρεψαν τὴν προσοχήν των εἰς τὸ περιβάλλον τοῦ βρέφους καὶ ἐκεῖ ἀνεκάλυψαν τὰ αἴτια τῶν ἐπιδημιῶν τούτων, σήμερον δὲ οὔτε βλέπομεν οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ ἴδωμεν πλέον τοιαύτας ἐπιδημίας, μὲ τὰς χιλιάδας τῶν θυμάτων των. Ποῖα δὲ ἦσαν τὰ αἴτια ταῦτα; Παντοῦ καὶ πάντοτε ὑπὸ μίαν ἢ ἄλλην μορφὴν—**τὸ μόλυσμα**, τὸ ὁποῖον εἰσήρχετο εἰς τὸν βρεφικὸν ὀργανισμὸν διὰ μιᾶς τῶν ὁδῶν, τὰς ὁποίας ἀνωτέρω ἀπηριθμήσαμεν. Εἰς πολλὰ μέρη ἡ Δημοσία Ὑγιεινὴ ἔδωκε χεῖρα βοηθείας εἰς τοὺς ἰατρούς, καὶ ἐκεῖ ὅπου ἐξέλιπον τὰ αἴτια τοῦ κακοῦ, εὐθὺς παρετηρήθη μεγίστη βελτίωσις εἰς τὴν ὑγείαν τῶν βρεφῶν· ἐξέλιπον αἱ ἐπιδημίαι, τὰ δὲ κρούσματα, τὰ ὁποῖα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ προσέβαλλον παιδιὰ τινά, δὲν ἦσαν θανατηφόρα. Τὰ κυριώτερα μέτρα

διὰ τῶν ὁποίων αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἰατρῶν, ἦσαν ***ἡ ἐλάττωσις τῶν ἀλόγων***, διὰ τῆς ἀντικατασιάσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἠλεκτρικῶν ὀχημάτων, καθόσον ἐξέλιπεν ἀπὸ τοὺς δρόμους ἡ πολλὴ κοπρία, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κυρίως μεταφέρουν αἱ μυῖαι τὰ μολύσματα διὰ τῶν ποδῶν των. Ἄλλο μέτρον σωτήριον ἦτο ἡ ***ἀντικατάστασις τοῦ νοθευμένου γάλακτος***, ὅπως τὸ ἔδιδον οἱ γαλακτοπῶλαι εἰς τὸ κοινόν, διὰ τοῦ ***ἀπεστειρωμένου γάλακτος***. Εἰς εἰδικὰ ἐργαστήρια ἀποστειροῦται τὸ γάλα καθ' ἑκάστην καὶ διανέμεται εἰς τὸ κοινὸν εἰς φιάλας ἐσφραγισμένας. Εἰς ἄλλα μέρη πάλιν τὸ ρευστὸν καὶ τὸ συμπυκνωμένον γάλα τοῦ κουτιοῦ ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ ***ἀπεξηραμένου*** γάλακτος τῆς Νέας Ζηλανδίας, τὸ ὁποῖον εἶναι ἁγνόν, ἀρίστης ποιότητος, καὶ ἀναμιγνυόμενον μὲ ζεστὸν ὕδωρ γίνεται εὐχάριστον ρόφημα, τὸ ὁποῖον δέχονται τὰ νήπια καὶ μὲ τὸ ὁποῖον βελτιοῦται ἡ κατάστασίς των, ὡς ἐφάνη ἐκ τῆς στατιστικῆς, ἥτις ἔδειξεν ὅτι ἐκεῖ ὅπου πρότερον ἀπέθνησκεν ἓν βρέφος ἐπὶ ἑπτά, τώρα δὲν ἀποθνήσκουν πλέον ἢ ἓν ἐπὶ ἕνδεκα.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι τὰ ὄργανα τῆς πέψεως ἡ μόνη πηγὴ τῆς θνησιμότητος κατὰ τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν. Τὰ ***ἀναπνευστικὰ ὄργανα*** τοῦ βρέφους εἶναι ἐκ τῶν πλέον εὐαισθήτων, πολὺ εὐκόλως προσβάλλονται ἀπὸ τὸ ψύχος, καὶ πολὺ εὐκόλως ἀναπτύσσονται εἰς αὐτὰ τὰ μικρόβια, τὰ ὁποῖα δίδουν τὰς διαφόρους ἀσθενείας τῶν πνευμόνων καὶ βρόγχων. Εἰς τὰς ἀσθενείας αὐτάς, ὁ ἰατρὸς δὲν βασίζεται εἰς τὰ φάρμακα, ἀλλ' εἰς τὰ ἄλλα μέσα, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ὀργανισμὸς λαμβάνει τὴν δύναμιν νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν ἀσθένειαν. Ὄχι δὲ μόνον προφυλακτικῶς, ἀλλὰ καὶ θεραπευτικῶς ζητοῦν νὰ καταστήσουν τὸ ***περιβάλλον*** τοῦ ἀρρώστου παιδίου ὑγιεινόν. Τὰ σκοτεινά, ἀνήλια, κακῶς ἀεριζόμενα καὶ ὑγρὰ δωμάτια, ἡ κατοικία εἰς συνοικίαν ἥτις μολύνεται ἀπὸ τὸν καπνὸν τῶν ἐργοστασίων, ἀπὸ τὰς ἀναθυμιάσεις τῶν ὑπονόμων καὶ βόθρων, αὐτὰ εἶναι οἱ κύριοι παράγοντες τῶν βρογχοπνευμονικῶν ἀσθενειῶν τῆς παιδικῆς ἡλικίας· καὶ ἡ βελτίωσις τῶν συνθηκῶν τούτων, βελτιώνει τὴν κατάστασιν τῶν πασχόντων παιδίων καὶ ἐξασφαλίζει τὴν ὑγίειαν εἰς τὰ ὑγιᾶ.

Διὰ νὰ ἐξασφαλίσωμεν ὅμως ζωὴν εὐεξίας εἰς τὰ βρέφη, πρέπει νὰ προνοήσωμεν καὶ διὰ ***τὴν εὐεξίαν τῶν γονέων***. Μεταξὺ ὅλων τῶν καταχρήσεων, εἰς τὰς ὁποίας ρέπουν οἱ γονεῖς, ἡ μεγίστη εἶναι ὁ ***ἀλκολισμός***. Τὰ τέκνα τῶν ἀλκολικῶν εἶναι ***πάντα φιλάσθενα*** καὶ νευροπαθῆ, ἀλλὰ πολλάκις εἶναι καὶ ἐπιληπτικά, εὐκόλως δὲ καὶ συχνότατα προσβάλλονται ὑπὸ τῆς φθίσεως, καὶ πολλάκις παρουσιάζουν τὰ σημεῖα τοῦ ἐκφυλισμοῦ, ἤτοι, τὴν ἀβουλίαν, τὴν ροπὴν εἰς τὸ κακόν, τὴν διανοητικὴν καθυστέρησιν κλπ. Ἡ αὐστηρὰ νομοθεσία κατὰ τοῦ ἀλκολισμοῦ, ἥτις ἐφαρμόζεται τώρα εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας καὶ ἄλλας χώρας, δὲν ἀποβλέπει τόσον εἰς τοὺς ἐνηλίκους, ὅσον εἰς τοὺς ἀπογόνους των.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς ***τὴν μητέρα***, ἀναγνωρίζεται ὅτι ἡ πρὸ τοῦ τοκετοῦ περίοδος ἔχει μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τὸ βρέφος. Οἱ σφοδροὶ κλονισμοὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος τῆς μητρὸς πολλάκις καθιστοῦν τὸ τέκνον νευροπαθές, ἂν ὄχι ἠλίθιον.

Ἀλλὰ καὶ ἡ βιοπάλη, ἡ σωματικὴ ὑπερκόπωσις, αἱ στενοχωρίαι καὶ οἱ λοιποὶ ἠθικοὶ περισπασμοί, εἶναι ὀλέθρια διὰ τὸ τέκνον. Διὰ τοῦτο εἰς χώρας προοδευτικάς ὁ νόμος ἢ οἱ ἐργοστασιάρχαι συντηροῦν ἄνευ ἐργασίας τὴν ἐργάτιδα κατὰ τὰς ἓξ τελευταίας ἑβδομάδας πρὸ τοῦ τοκετοῦ της. Ὁ δῆμος λ.χ. τῆς βιομηχανικῆς πόλεως Μπράτφορδ ἐν Ἀγγλίᾳ ἐξοδεύει κατ' ἔτος 40,000 λίρας στερλίνας διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὰς ἐγκύους ἐργάτιδας πλήρη ἄνεσιν κατὰ τὰς τελευταίας ἑβδομάδας τῆς ἐγκυμοσύνης, περίθαλψιν ἐπιστημονικὴν κατὰ τὸν τοκετόν, καὶ ὑγιεινὴν ἀνατροφὴν τῶν βρεφῶν· συντηρεῖ Ἄσυλον τῶν Ἐπιτόκων, Μαιευτήριον καὶ Βρεφοκομεῖον, ὅλα ἐκ τῶν τελειοτέρων.

Ἐν τούτοις, παραδόξως, ἡ θνησιμότης τῶν βρεφῶν εἰς τὸ Μπράτφορδ εἶναι μεγαλειτέρα ἀπὸ τὴν θνησιμότητα εἰς τὸ Κωννὼτ τῆς Ἰρλανδίας, ὅπου ὅλα τὰ μᾶλλον ἀνθυγιεινὰ στοιχεῖα ἐπικρατοῦν μεταξὺ τοῦ πτωχοῦ καὶ ἀμαθοῦς λαϊκοῦ πληθυσμοῦ. Ἐκεῖ μὲ ὅλην τὴν πενίαν, τὴν ἀκαταστασίαν, τὸν συνωστισμόν, τὸ ἀνθυγιεινὸν τῶν οἰκιῶν, τὴν συχνότητα μὲ τὴν ὁποίαν γεννῶνται τὰ τέκνα—μὲ ὅλα αὐτὰ ἡ θνησιμότης τοῦ Κωννὼτ εἶναι κατὰ τὸ ἓν τέταρτον μικροτέρα ἀφ'ὅ,τι εἶναι εἰς τὸ Μπράτφορδ. Καὶ τοῦτο προέρχεται ἀπὸ μίαν σπουδαίαν αἰτίαν—ὅτι ἐκεῖναι μὲν αἱ ἀμαθεῖς Ἰρλανδαὶ μητέρες ***μένουν εἰς τὰ σπήτια των καὶ θηλάζουν τὰ βρέφη των***, ἐνῷ αἱ ἐργάτιδες τοῦ Μπράτφορδ, μὲ ὅλα τὰ μέσα τῆς εὐεξίας τὰ ὑλικὰ καὶ τὰ ἐπιστημονικά, ***λείπουν ἀπὸ τά σπήτια των καὶ δὲν θηλάζουν τὰ βρέφη των***, διότι ἐργάζονται εἰς τὰ ἐργοστάσια, καὶ μάλιστα αἱ πλεῖσται ἐξ αὐτῶν εἶναι ἐργάτιδες ἀπὸ μικρᾶς των ἡλικίας.

Ὅλαι αἱ ***παρεκτροπαὶ τῆς σημερινῆς ζωῆς*** τοῦ θορύβου καὶ τῶν διασκέσεων ***ἐπιδροῦν ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τῶν τέκνων***. Μόνον εἰς τὰς κοινωνίας, ὅπου ἐπικρατοῦν πατροπαράδοτοι συνήθειαι ἐναρέτου καὶ κοσμίας ζωῆς, ἐκεῖ παρατηρεῖται ἡ θνησιμότης εἰς τὸ κατώτατόν της σημεῖον. Στατιστικαὶ ληφθεῖσαι μεταξὺ τῶν διαφόρων θρησκευτικῶν ὁμάδων ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπέδειξαν ὅτι μεταξὺ τῶν Κουακέρων, τῶν κατ' ἐξοχὴν κοσμίων κατὰ τὸν οἰκογενειακὸν καὶ κοινωνικὸν βίον, ἡ βρεφικὴ θνησιμότης εἶναι ***μηδαμινή***. Μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων εἶναι ἐλαχίστη. Μεταξὺ τῶν Καθολικῶν ὡρισμένων περιφερειῶν εἶναι πολὺ μικρά. Ἐνῷ εἰς τὴν συνοικίαν Οὐαϊτσάπελ τοῦ Λονδίνου, ἥτις εἶναι φωλεὰ ὅλων τῶν κακοποιῶν στοιχείων, ἡ θνησιμότης τῶν βρεφῶν εἶναι τρομακτική.

Ἡ ***παραμέλησις τῆς οἰκογενειακῆς ἑστίας*** ὑπὸ τῆς μητρὸς εἴτε λόγῳ ἐπικερδοῦς ἐργασίας, ὡς συμβαίνει εἰς τὰ μεγάλα βιομηχανικὰ κέντρα, εἴτε πρὸς ἐπιδίωξιν τῶν κοσμικῶν ἀπολαύσεων ὡς συμβαίνει εἰς τὰς τάξεις τῶν νεοπλούτων, εἶναι τὸ αἴτιον τῆς ***ἐξασθενήσεως τοῦ ὀργανισμοῦ*** τῶν τέκνων της καὶ τῆς ἐλαττώσεως τῆς ἀντοχῆς των ἀπέναντι τῶν νόσων. Ἐδῶ εἶναι ***τὸ ἀσυγχώρητον ἁμάρτημα*** τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ τοῦ θεμελιώδους Νόμου τῆς Ζωῆς, διότι ***ὅταν ὑποσκάπτεται ἡ ἔννοια τῆς μητρότητος, ὑποσκάπτεται καὶ ἡ ζωὴ τοῦ τέκνου.*** Ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας ἐξέφρασε τὴν ἰδέαν ταύτην ἐσχάτως, εἰπὼν ὅτι «***τὰ θεμέλια τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου τίθενται εἰς τὰς κατοικίας τοῦ λαοῦ.***» Ἐκεῖ ὅπου οἱ·

κογενειακὴ ζωὴ δὲν ὑπάρχει, ὁ λαὸς χάνεται. Ἀλλ' οἰκογενειακὴ ζωὴ χωρὶς τὴν παρουσίαν τῆς μητρός, κάμνει τὸ σπίτι ἁπλῶς ἓν ***κατάλυμα***.

Τὸ πρόβλημα ἑπομένως τῆς νηπιακῆς εὐεξίας ἀφορᾷ πρωτίστως εἰς τὴν μητέρα. Ἐκεῖ ὅπου ἡ μητρότης προστατεύεται καὶ τηρεῖται ἀκεραία, ἰατρικὰ προβλήματα σχεδὸν δὲν παρουσιάζονται.

Τὸ Βρεφοκομεῖον τῆς Μόσχας, τὸ μεγαλείτερον τοῦ κόσμου, δέχεται χιλιάδας μικρῶν τροφίμων. Τὰ βρέφη ἐναποτίθενται εἰς τὴν βρεφοδόχον, ἐνῷ πολλάκις αἱ μητέρες αὐτῶν σπεύδουν διὰ τῆς ἀντιθέτου εἰσόδου, νὰ ζητήσουν θέσιν τροφοῦ ἐντὸς τοῦ καταστήματος—καὶ διὰ τοῦ μυστηριώδους μητρικοῦ ἐνστίκτου, κατορθώνουν πάντοτε νὰ εὕρουν ἑκάστη τὸ ἴδιόν της βρέφος, τὸ ὁποῖον καὶ γαλουχεῖ. Αἱ στατιστικαὶ δὲ ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ θνησιμότης μεταξὺ τῶν βρεφῶν, τὰ ὁποῖα ἐθήλασαν αἱ μητέρες των, εἶναι ἐλαχίστη, παραβαλλομένη μὲ τὴν θνησιμότητα ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐγαλούχησαν ξέναι.

Μὲ δύο λέξεις, ἡ μήτηρ εἶναι ***ὁ σημαντικώτερος παράγων τῆς εὐεξίας τοῦ τοῦ γένους***. Διὰ νὰ σώσωμεν δὲ τὴν μέλλουσαν γενεάν, πρέπει νὰ σώσωμεν τὰς μητέρας—νὰ τὰς σώσωμεν ὄχι μόνον σωματικῶς, ἀλλὰ κυρίως ***ἠθικῶς*** ἐμπνέοντες εἰς αὐτὰς τὴν συναίσθησιν τῆς ***μεγίστης αὐτῶν εὐθύνης*** καὶ ὑποχρεώσεως. Διότι δεν φονεύει τὰ βρέφη πάντοτε ἡ πενία—τὰ φονεύει ἐὰν ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς μητρὸς—ἀλλὰ καὶ ἡ εὐμάρεια πολλάκις φονεύει, διότι ἐπηρεάζει τὴν μητέρα πρὸς βλάβην τοῦ τέκνου της. Πᾶσα λοιπὸν προσπάθεια, εἴτε ἰδιωτικὴ εἴτε ἐπίσημος, πρέπει νὰ τείνῃ πρὸς τὸν σκοπόν τοῦ νὰ συσφίγγῃ τὰ δεσμὰ μεταξὺ μητρὸς καὶ τέκνου. Τὰ δύο ταῦτα ὄντα εἶναι ἀναπόσπαστα ἀπ' ἀλλήλων. ***Οὓς δὲ ἡ φύσις ἥνωσεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.***

Μαρία Μ. Καλοποθάκη, ἰατρός.

Η ΓΕΝΝΑΔΕΙΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ἀπὸ τὴν προχθεσινὴν ἐν τῇ Ἐθνοσυνελεύσει συζήτησιν τὸ πρῶτον ἔμαθε τὸ Ἑλληνικὸν Κοινὸν περὶ μιᾶς ἡγεμονικῆς δωρεᾶς, δι' ἧς πλουτίζονται οἱ ἐπιστημονικοὶ θησαυροὶ τοῦ Ἔθνους. Ὁ κ. Ἰω. Γεννάδιος, ὁ Νέστωρ οὗτος τῆς Ἑλλ. διπλωματικῆς ὑπηρεσίας, ἐδώρησεν, ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς κυρίας Γενναδίου, πρὸς τὴν ἐν Ἀθήναις Ἀμερικανικὴν Ἀρχ. Σχολὴν τὴν λαμπράν του βιβλιοθήκην, προϊὸν ἡμίσεως αἰῶνος ἐπιμελοῦς καὶ ἐπισταμένης συλλογῆς βιβλίων, εἰκόνων, κειμηλίων, φυλλαδίων κτλ., ἀναφερομένων πάντων εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον.

Ἡ δωρεὰ αὕτη ἐγένετο ὑπὸ τοὺς ἑξῆς ὅρους :

1) Ὅτι ἡ βιβλιοθήκη καὶ αἱ συνοδεύουσαι αὐτὴν συλλογαὶ θὰ διατηρηθοῦν χωριστὰ ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην συλλογὴν καὶ εἰς ἰδιαίτερον κτίριον ἢ διαμέρισμα.

2) Ὅτι θὰ φέρῃ τὸν τίτλον «Τὸ Γεννάδειον», εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου λογίου καὶ ἐθνικοῦ διδασκάλου Γεωργίου Γενναδίου, πατρὸς τοῦ δωρητοῦ.

3) Ὅτι τῆς βιβλιοθήκης ταύτης οὐδέποτε βιβλίον, φυλλάδιον, ἢ ἄλλο ἀντικείμενον θὰ ἐξέλθῃ τοῦ εἰρημένου κτιρίου ἢ διαμερίσματος. Δικαίωμα χρήσεως τῆς βιβλιοθήκης θὰ ἔχουν, ἐκτὸς τῶν ἑταίρων τῶν ξένων ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῶν Σχολῶν, καὶ οἱ καθηγηταὶ τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου, οἱ σύμβουλοι τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας κτλ.

4) Ὅτι τὰ ἔργα τοῦ Γεωργίου Γενναδίου, τοῦ ἰδίου δωρητοῦ καὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, ὡς καὶ τὰ τῆς οἰκογενείας τῆς συζύγου του, θὰ ἀποτελέσουν ἰδιαίτερον τμῆμα τῆς βιβλιοθήκης.

5) Ὅτι ἐν ᾗ περιπτώσει ἡ Ἀμερικανικὴ Σχολὴ ἤθελέ ποτε διαλυθῆ ἢ μεταφερθῆ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, ἡ βιβλιοθήκη αὕτη, μετὰ τῶν συνοδευουσῶν αὐτὴν συλλογῶν, θὰ περιέλθῃ εἰς τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον.

Ἡ Γεννάδειος Βιβλιοθήκη περιλαμβάνει 45 ἕως 50 χιλιάδας τόμων. Πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα ἀναφέρονται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν Ἑλληνισμὸν —ἀρχαῖον, μεσαιωνικὸν καὶ σύγχρονον— ἤτοι, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν, γεωγραφίαν, φιλολογίαν, τέχνην, ἀρχαιολογίαν κτλ. Περιλαμβάνει ἔξοχον συλλογὴν σπανίων καὶ ἐν μέρει μοναδικῶν πρώτων ἐκδόσεων τῶν Ἑλλήνων κλασσικῶν συγγραφέων (Ἄλδου καὶ ἄλλων ἐκδοτῶν), ὅλας τὰς πρώτας καὶ σπανιωτέρας ἐκδόσεις τῶν Ἱερῶν Γραφῶν, τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τῶν Ἑλληνικῶν Λειτουργιῶν, πλήρη συλλογὴν τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, πολυτελεῖς ἐκδόσεις τῶν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα μεγάλων περιηγήσεων, μεγάλα εἰκονογραφημένα ἔργα περὶ Ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας, τὰ πρῶτα καὶ σπανιώτερα ἔργα τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς φιλολογίας, πλήρη συλλογὴν τῶν περὶ Ἑλληνικῆς γλώσσης γραφέντων καὶ τῶν σπανιωτέρων συγγραμμάτων περὶ τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς ἱστορίας, σπάνια ἀντίτυπα νεοελληνικῶν περιοδικῶν, κλπ.

Ὅλα τὰ βιβλία ταῦτα, πλὴν ἐλαχίστων, εἶναι δεδεμένα ὑπὸ τῶν καλλιτέρων Ἄγγλων καὶ Γάλλων βιβλιοδετῶν. Ἐκτὸς ὅμως τῶν βιβλιοδετημάτων τούτων, ὑπάρχουν καὶ περὶ τὰ 500 ἱστορικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ βιβλιοδετήματα τοῦ 16ου, 17ου καὶ 18ου αἰῶνος—ἀληθῆ καλλιτεχνήματα διατηρούμενα ἐν ἀμέμπτῳ καταστάσει. Ταῦτα περιλαμβάνουν ἕνα τόμον τοῦ Αἰσχύλου ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βασιλέως τῆς Γαλλίας Ἑρρίκου τοῦ Β′ καὶ τῆς Diane de Poictiers· τὸν ἱστορικὸν διάλογον τοῦ Ἐράσμου περὶ προφορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, δεδεμένον διὰ τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Ἑρρίκου τοῦ Η′, καθὼς καὶ δύο ἄλλα ἔργα ἐκ τῆς αὐτῆς βιβλιοθήκης· τὴν πρώτην ἔκδοσιν τῶν ἔργων τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Καρόλου τοῦ Β′, βιβλιοδετήματα ἐκ τῶν βιβλιοθηκῶν τῶν βασιλέων Ἰακώβου τοῦ Α′ καὶ Β′ τῆς Ἀγγλίας καὶ Λουδοβίκου ΙΓ′ καὶ ΙΔ′ τῆς Γαλλίας, ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ τοῦ Μ. Ναπολέοντος καὶ πολλὰ ἐξ ἄλλων βασιλικῶν βιβλιοθηκῶν τῆς Εὐρώπης.

Ἐπίσης τρεῖς τόμους φέροντας τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφὴν τοῦ Ρακίνα, εἰκο-

σιν ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης Θουάνου, δέκα ἐκ τῆς τοῦ Κολμπέρ, 3 ἐκ τῆς τοῦ Κανεβάρι, περὶ τοὺς 30 τόμους δεδομένους μὲ τὰ οἰκόσημα διαφόρων Παπῶν καὶ Καρδινάλων καὶ πλῆθος ἄλλων σπανίων βιβλιοδετημάτων. Διάφοροι ἐκ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων εἶναι ἐκτετυπωμένοι ἐπὶ μεμβράνης· μεταξὺ τούτων σημειοῦμεν μίαν ἔκδοσιν τοῦ Λουκιανοῦ, ἧς δύο μόνον ἀντίτυπα ἐξετυπώθησαν ἐπὶ μεμβράνης— τὸ ἓν εἶναι τὸ τῆς Γενναδείου συλλογῆς, τὸ δ' ἕτερον εὑρίσκεται εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Φλωρεντίας.

Ἡ Γεννάδειος Βιβλιοθήκη περιλαμβάνει ἐπίσης χειρογραφά τινα παλαιὰ καὶ πολλὰ ἔγγραφα ἀνέκδοτα ἀναφερόμενα εἰς τὴν Ἑλλην. Ἐπανάστασιν, μικρὰν συλλογὴν Ἑλληνικῶν ἱστορικῶν μεταλλίων καὶ νεωτέρων Ἑλληνικῶν νομισμάτων, ἐκμαγεῖα Ἑλληνικῶν δακτυλιολίθων, πλήρη συλλογὴν Ἑλληνικῶν γραμματοσήμων, χαρτοσήμων, ταχ. δελταρίων κτλ. ἀπὸ τῆς πρώτης Παρισινῆς ἐκδόσεως μέχρι σήμερον, καὶ 40—50 χαλκογραφίας καὶ ὑδατογραφίας πλαισιωμένας Ἑλληνικῶν μνημείων καὶ τοπείων. Πρὸς τούτοις, μεγάλην καὶ μοναδικὴν συλλογὴν 40,000 ξυλογραφιῶν, χαλκογραφιῶν καὶ φωτογραφιῶν, ἀναφερομένων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν τοπογραφίαν, ἀρχαιολογίαν, καλλιτεχνίαν, ἐθνικὴν ἀμφίεσιν, κτλ. Ἡ συλλογὴ αὕτη εἶναι ἐπιμελῶς καὶ μεθοδικῶς ταξιθετημένη εἰς 80 μεγάλα λευκώματα. Τέλος, συλλογὴν πολλῶν ἑκατοντάδων δειγμάτων ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν, ἐκδεδομένων ἐν Ἑλλάδι ἢ ὑπὸ Ἑλλήνων εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν καθὼς καὶ 40 κιβώτια ἀποκομμάτων Ἑλληνικῶν, Ἀγγλικῶν καὶ ἄλλων ἐφημερίδων ἀπὸ τοῦ 1864 καὶ ἐντεῦθεν, ἀναφερομένων εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἐγγὺς Ἀνατολῆς.

Τὸ Συμβούλιον τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς τὴν κατὰ Μάρτιον ἐ. ἔ. γενομένην ὑπὸ τοῦ κ. Γενναδίου προσφορὰν τῆς βιβλιοθήκης του δὲν ἀπεδέχθη, πρὶν ἢ ἐξασφαλίσῃ τὰ ὑλικὰ μέσα πρὸς ἐμπρέπουσαν στέγασιν καὶ συντήρησιν αὐτῆς. Τοῦτο ὅμως ἐσχάτως ἐπραγματοποιήθη καὶ τότε ἡ δωρεὰ ἐγένετο ἀποδεκτή. Ἡ ἐν Ἀμερικῇ περιώνυμος Καρνέγειος Ἐπιτροπεία (Carnegie Endowment), ἥτις διαθέτει γενναῖα ποσὰ διὰ δημοσίας βιβλιοθήκας, ἀναγνωστήρια, ἐκπαιδευτικὰ ἱδρύματα καὶ συγγενεῖς σκοπούς, ἐψήφισε δωρεὰν πρὸς τὴν ἐν Ἀθήναις Ἀμερικανικὴν Σχολὴν ἐκ 200,000 δολλαρίων διὰ τὴν ἀνέγερσιν κτιρίου ἐν Ἀθήναις πρὸς ἐγκατάστασιν τῆς Γενναδείου Βιβλιοθήκης καὶ διὰ τὴν συντήρησιν αὐτῆς, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως καὶ ἡ Ἑλλὰς συνδράμῃ εἰς τὸ ἔργον, παραχωροῦσα τὸ κατάλληλον διὰ τὸ κτίριον γήπεδον. Τοῦτο δ' ἔσπευσε νὰ πράξῃ ἡ Ἑλλην. Κυβέρνησις διὰ τοῦ ὑποβληθέντος εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν καὶ ψηφισθέντος νομοσχεδίου.

Εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν τινὲς ἀμελετήτως καὶ ἐκ πνεύματος θορυβοποιοῦ ἔσπευσαν νὰ ψέξουν τὸν κ. Γεννάδιον, διότι δὲν ἐδώρησε τὴν βιβλιοθήκην του ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ Ἔθνος. Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ὅτι ὁ καθεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαθέτῃ τὴν περιουσίαν του ὅπως θέλει, ἄς ὁμολογήσωμεν ὅτι πολὺ σοφῶς ἐσκέφθη ὁ κ. Γεννάδιος διατυπώσας οὕτω πως τὴν δωρεάν του. Οἱ φίλοι μου διευθυνταὶ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς παλαίουν ἀνέκαθεν κατὰ

μεγάλων δυσχερειῶν, διὰ τὴν ἔλλειψιν καταλλήλου χώρου διὰ τὰς συλλογάς των καὶ πιστώσεων διὰ τὴν συντήρησιν αὐτῶν. Ποῦ θὰ εὕρισκε σήμερον ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία 200,000 δολλαρίων διὰ τὴν εὐπρεπῆ ἐγκατάστασιν τῆς Γενναδείου Βιβλιοθήκης; Καὶ ποῖος δύναται νὰ ἀξιώσῃ ἀπὸ τὸν διακεκριμένον δημιουργὸν τῆς μοναδικῆς ταύτης συλλογῆς νὰ παραδώσῃ τὸ προϊὸν τῶν μόχθων καὶ δαπανῶν μιᾶς ὁλοκλήρου ζωῆς εἰς τύχην ἀβεβαίαν, διὰ νά μὴ εἴπω, εἰς βεβαίαν φθοράν;

Εἶμαι βέβαιος ὅτι πάντες οἱ ὀρθοφρονοῦντες Ἕλληνες, καὶ ἰδίως οἱ βιβλιόφιλοι, θὰ ἐπικροτήσουν εἰς τὸν σοφὸν τύπον τῆς Γενναδείου δωρεᾶς, ὅστις ἐξασφαλίζει εἰς τὴν Ἑλλάδα ἕνα ἐθνικὸν θησαυρόν, μέλλοντα νὰ δώσῃ ἰσχυρὰν ὤθησιν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων καὶ νὰ ἑλκύσῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πρωτεύουσαν πολλοὺς ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων.

Δίδει δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον τελείως ἐξησφαλισμένον ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν φύλαξιν ἔθνους ἀδελφοῦ, ὅπερ ἀνέκαθεν διεπίστωσε καὶ τὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἰσχυρὸν αὐτοῦ ἔρωτα καὶ τὴν πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἄδολον καὶ ἀφιλοκερδῆ φιλίαν του. Τὸ «Γεννάδειον» ἀσφαλῶς θὰ ἀποτελέσῃ ἕνα ἐπὶ πλέον δεσμὸν ἑνοῦντα τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν κραταιὰν Ἀμερικήν.

Δ. Μ. Κ.

ΔΙΕΘΝΗ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Διὰ τὸν μῆνα Αὔγουστον 1922

Κυριακή, 7 Αὐγούστου.

Ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ Ναοῦ. (Ἔσδρα γ' — ς'. 22.

Ἐποχή : Ὁ Ναὸς οὗτος ἐθεμελιώθη τὸ ἔτος 537 καὶ ἐγκαινιάσθη τὸ 516 πρὸ Χριστοῦ.

Ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπέστρεψαν 42,360 Ἰσραηλῖται, καὶ ἐπελήφθησαν ἀμέσως τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ ναοῦ τοῦ Ἱεχωβᾶ, ἥτις διήρκεσε 20 ἔτη. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐπεσκεύασαν τὸ μέγα θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ ἤρχισαν πάλιν αἱ θυσίαι τοῦ Νόμου. Ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ Ναοῦ ἦτο ὄχι μόνον ἐπίπονος καὶ δαπανηρά, ἀλλὰ καὶ παρημποδίζετο ὑπὸ διαφόρων ραδιουργιῶν τῶν Σαμαρειτῶν καὶ εἰδωλολατρῶν ἐποίκων τῆς Παλαιστίνης, οἵτινες κατώρθωσαν, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου, νὰ διαβάλουν τοὺς Ἰουδαίους πρὸς τοὺς διαδόχους του βασιλεῖς τῆς Περσίας καὶ νὰ διαταχθῇ ἡ διακοπὴ τῆς ἀνοικοδομήσεως. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους αἱ ραδιουργίαι αὗται ἐναυάγησαν καὶ τὸ ἔργον ἐπανελήφθη καὶ συνετελέσθη.

Πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐπ' ἐκκλησίαις λατρείαν, νὰ θυσιάζωμεν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ χρῆμα καὶ τοὺς κόπους μας. Τίποτε δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐμποδίζῃ ἀπὸ τοῦ νὰ παρευρισκώμεθα εἰς τὴν δημοσίαν λατρείαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ φέρωμεν καὶ ἄλλους εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ.

Κυριακή, 14 Αὐγούστου.

Ἡ Ἐσθὴρ σώζει τὸ ἔθνος αὐτῆς (Βιβλίον τῆς Ἐσθὴρ)

Ἐποχή: 474 πρὸ Χριστοῦ.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας Ἀσσουῆρος εἶναι ὁ Ξέρξης, ὅστις ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐνικήθη εἰς τὴν κοσμοϊστορικὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος. Τὸ ἐπεισόδιον τῆς Ἐσθὴρ συνέβη μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του εἰς Περσίαν. Ὁ βασιλεύς, διαζευχθεὶς τὴν σύζυγόν του Ἀστίν, ἐνυμφεύθη τὴν ὡραίαν Ἰσραηλίτιδα Ἐσθήρ. Ὅτε δὲ ὁ Ἀμαλωκίτης Ἁμὰν γενόμενος πρωθυπουργὸς καὶ θέλων νὰ ἐκδικηθῇ τὸν Μαρδοχαῖον καὶ νὰ κορέσῃ τὸ φυλετικόν του μῖσος κατὰ τῶν Ἰουδαίων, ἔπεισε τὸν βασιλέα νὰ διατάξῃ τὸν ἐξολοθρευμὸν τῶν Ἰουδαίων, ἡ Ἐσθήρ, ἐνεργοῦσα σοφῶς ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ θείου της Μαρδοχαίου, κατώρθωσε νὰ κρεμασθῇ ὁ Ἁμὰν καὶ νὰ δοθῇ ἡ ἄδεια εἰς τοὺς Ἰουδαίους νὰ ἀμυνθοῦν ἐνόπλως κατὰ τῶν ζητούντων νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσουν.

Ἡ ἱστορία αὕτη διδάσκει ὅτι αἱ μηχανορραφίαι τῶν πονηρῶν κατὰ τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ ἐν τέλει ματαιοῦνται καὶ ὅτι ὁ εὐσεβὴς ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ διστάζῃ πρὸ κανενὸς κινδύνου, προκειμένου νὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθῆκόν του καὶ νὰ ὑπερασπισθῇ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Κυριακή, 21 Αὐγούστου.

Ἡ δευτέρα ἐπιστροφὴ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας (Ἔσδρα ζ΄—η΄, 36).

Ἐποχή: 458 πρὸ Χριστοῦ.

Ὀγδοήκοντα ἔτη μετὰ τὴν πρώτην ἐπιστροφὴν τῶν Ἰουδαίων ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Βαβυλῶνος ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Κύρου, ὁ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης (υἱὸς τοῦ Ξέρξου) ἀπεφάσισε νὰ ἐπιτρέψῃ καὶ εἰς ὅσους Ἰουδαίους εἶχον μείνει εἰς τὴν Περσίαν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των. Τῆς δευτέρας ταύτης ἐπιστροφῆς τὴν ἀρχηγίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν Ἔσδραν, Λευΐτην ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἀαρών, ἄνδρα σοφὸν ἅμα καὶ εὐσεβῆ, καὶ διακριθέντα διὰ τὸ διοικητικόν του τάλαντον.

Ἐκ τῆς ἀφηγήσεως βλέπομεν τὴν ζέουσαν πίστιν τοῦ Ἔσδρα, τὴν πλήρη ἀφιέρωσίν του εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν μεγάλην θέλησίν του νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς ὁμοεθνεῖς του εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ τὰ διατάγματα τοῦ Θεοῦ τῶν πατέρων αὐτῶν. Βλέπομεν τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν διαρκῆ ἐκ μέρους του ἐπιζήτησιν τῆς Θείας ὁδηγίας. Ἐὰν καὶ ἡμεῖς ἀναθέτωμεν εἰς τὸν Κύριον τὰς ὁδοὺς ἡμῶν, ἐὰν διαβλέπωμεν εἰς πᾶσαν τροπὴν τοῦ βίου ἡμῶν τὸν δάκτυλον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐὰν θέτωμεν ὡς κύριον σκοπὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν τὸ νὰ ἐπιζητῶμεν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν περὶ ἡμᾶς πρὸς τὸν Θεόν, δυνάμεθα νὰ ἤμεθα βέβαιοι, ὅτι θέλομεν ὁδηγηθῆ, φυλαχθῆ καὶ εὐλογηθῆ ὡς ὁ Ἔσδρας.

Κυριακή, 28 Αὐγούστου.

Ἡ προσευχὴ τοῦ Νεεμίου (Νεεμ. α΄. 1—)

Ἐποχὴ 445 πρὸ Χριστοῦ.

Ὁ Νεεμίας, ευσεβὴς Ἰσραηλίτης, διατελῶν εἰς τὴν οἰκιακὴν ὑπηρεσίαν τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου ὡς οἰνοχόος, ἐπληροφορήθη περὶ τῆς λυπηρᾶς καταστάσεως τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῶν ἐκεῖ ἐπιστρεψάντων Ἰουδαίων. Αἱ εἰδήσεις αὗται τὸν

κατελύπησαν καὶ ἐν τῇ θλίψει του κατέφυγεν εἰς τὸν Θεὸν διὰ προσευχῆς, ἐξομολογούμενος τὰς ἁμαρτίας ἑαυτοῦ καὶ τοῦ ἔθνους του καὶ ἐπικαλούμενος τὴν διαθήκην, ἣν ἔκαμεν ὁ Κύριος μὲ τοὺς προπάτοράς του. Ἐζήτησε δὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς αἰτήσεως, τὴν ὁποίαν ἀπεφάσισε νὰ κάμῃ πρὸς τὸν Βασιλέα ὑπὲρ τοῦ λαοῦ Ἰσραήλ. Ἡ προσευχὴ αὕτη εἰσηκούσθη, διότι ὅταν ὁ Νεεμίας παρεκάλεσε τὸν Ἀρταξέρξην νὰ τῷ ἐπιτρέψῃ νὸ ὑπάγῃ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ νὰ ἀνοικοδομήσῃ τὰ τείχη τῆς Ἱερουσαλήμ, ὁ βασιλεὺς οὐ μόνον τῷ ἔδωκε τὴν ἄδειαν, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐχορήγησε τὰ ὑλικὰ μέσα διὰ τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἐζήτει νὰ ἐκτελέσῃ.

Πολὺ ἰσχύει ἡ δέησις τοῦ δικαίου ἐνθέρμως γινομένη, ἐὰν αὕτη ἀποτείνεται εἰς τὸν Κύριον ἐν πίστει καὶ ταπεινοφροσύνῃ καὶ καθαρότητι. Ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ νὰ εἰσακούῃ τὰς προσευχὰς τῶν τέκνων Του, ὅταν αὗται ἀποβλέπουν εἰς πράγματα σύμφωνα πρὸς τὸ θέλημά Του.

ΤΟ ΣΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Διήγημα τῶν ἡμερῶν τοῦ Νέρωνος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

(Συνέχεια)

Ὁ Μάρκος ὠπισθοδρόμησε ὡσὰν νὰ εἶχε διαπεράσῃ ξῖφος τὴν καρδίαν του. Ἔγεινε κάτωχρος καὶ ἤρχισε νὰ τρέμῃ ἀπὸ τὴν ὀργήν, ἥτις τὸν ἐκυρίευσεν εἰς τὸ ἄκουσμα τοιούτων ὕβρεων κατὰ τῆς ἁγνῆς καὶ ἀθῴας κόρης, τὴν ὁποίαν ἠγάπα. Καὶ ἐπὶ τέλους ἡ γλῶσσά του ἐλύθη καὶ ἐφώναξε·

— «Σιωπή ! Δὲν δέχομαι νὰ μοῦ λέγῃς τοιαῦτα πράγματα !»

— «Θὰ μὲ ἀκούσῃς !»

— «Ὄχι, προτιμῶ νὰ ἀπέλθω !»

— «Πρὶν φύγῃς, θὰ ἀκούσῃς καὶ τοῦτο. Πρόσεχε, Μάρκε ! Φοβοῦ τὴν ἐκδίκησίν μου !»

— «Ὥστε ἡ εὐγενὴς Αἰμιλία καταδέχεται νὰ ἀπειλῇ ;»

— «Καὶ σύ ἐτρελλάθης ; Νομίζεις ὅτι ὁλόκληρος ἡ Ρώμη δὲν γνωρίζει ὅτι ἐπῆρες αὐτὴν τὴν κόρην εἰς τὴν κατοικίαν σου ; Εἶναι ἀλήθεια ἢ ὄχι ;»

— «Εἶναι. Καὶ εἶναι ἀλήθεια ἐπίσης ὅτι τὴν ἀγαπῶ καὶ ὅτι αὐτὴ δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ἀγάπην μου !»

— «Φαντάσου ! Μία Χριστιανὴ τοῦ δρόμου ἀποκρούει τὸν ἔρωτα τοῦ εὐγενεστάτου Μάρκου !» ἀπήντησε μὲ ὑστερικὸν γέλωτα ἡ ἔξαλλος τώρα Αἰμιλία.

Ἡ ὑβριστικὴ αὕτη φρᾶσις ἔκαμε τὸν Μάρκον νὰ τιναχθῇ, ὡσὰν νὰ τὸν εἶχε δαγκάσει ὄφις φαρμακερός. Ἀλλὰ τὸν ἔκαμε καὶ νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὀργήν του

δι' ὑπερτάτης προσπαθείας, ὥστε μὲ ψυχραιμίαν, ἂν καὶ κάτωχρος ἐξ ὀργῆς, εἶπεν εἰς τὴν Αἰμιλίαν·

— «Τὸ τὶ λέγει ἡ Ρώμη δι' ἐμὲ ὀλίγον μὲ ἐνδιαφέρει. Τὸ τί λέγει ἡ Αἰμιλία διὰ τὴν κόρην ἐκείνην μὲ συγκινεῖ πολύ. Ἡ κόρη ἐκείνη εἶναι ἡ ἁγνοτέρα καὶ ἀθωοτέρα ψυχή, τὴν ὁποίαν ποτὲ ἐγνώρισα. Εἴθε ὅλαι αἱ γυναῖκες τῆς Ρώμης νὰ ἦσαν 'σὰν αὐτήν! Καὶ ἐὰν τοιούτους χαρακτῆρας μορφώνῃ αὐτὴ ἡ θρησκεία τῶν Χριστιανῶν, τότε λέγω ὅτι εἴθε νὰ ἐπεκράτει ἡ θρησκεία αὐτὴ εἰς ὅλον τὸν κόσμον!»

— «Τολμᾷς νὰ ἐκφράζεσαι ἔτσι πρὸς ἐμέ;»

— «Διατὶ ὄχι;»

— «Καὶ ἂν ἐπαναλάβω τοὺς λόγους σου—εἰς τὸν αὐτοκράτορα;»

— «Ἂν καταδέχεσαι νὰ κάμῃς τὸν κατάσκοπον, ἐπανάλαβέ τους!»

Ἡ Αἰμιλία ἔκαμε χειρονομίαν ὀργῆς καὶ ἐφώναξε·

— «Θὰ τὴν ἀφήσῃς αὐτὴν τὴν κόρην;»

— «Ὄχι!»

— «Πρόσεχε! Μὴ μὲ ἀναγκάσῃς νὰ βάλω εἰς ἐνέργειαν τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα διαθέτω, νὰ καταστρέψω καὶ αὐτὴν καὶ σέ;»

— «Μήτε σὺ μήτε ὁ Νέρων μήτε καμμία ἀνθρωπίνη δύναμις ἠμπορεῖ νὰ μὲ κάμῃ νὰ ἐγκαταλείψω τὴν Βιργινίαν! Αὐτὴ εἶναι ἡ τελευταία μου λέξις, καὶ εἶναι περιττὴ κάθε συζήτησις. Χαῖρε, κυρία!» Καὶ μὲ βαθεῖαν ὑπόκλισιν, ὁ Μάρκος ἐστράφη καὶ ἐξῆλθε.

— «Στάσου, Μάρκε, στάσου! Μὴ φεύγεις!» ἔκραξεν ἡ Αἰμιλία· «ἄκουσέ με! συγχώρησέ με!» Ἀλλ' ὁ Μάρκος εἶχεν ἤδη ἀπομακρυνθῆ, καὶ ἡ δυστυχὴς νεᾶνις ἔπεσε πάλιν εἰς τὸ ἀνάκλιντρόν της κλαίουσα ἀπαρηγόρητος.

Μετ' ὀλίγην ὅμως ὥραν τὰ δάκρυά της ἐστείρευσαν. Βαθμηδὸν ἤρχισε νὰ ὀγκοῦται εἰς τὴν ψυχήν της τὸ αἴσθημα τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐκδικήσεως κατὰ τῆς Χριστιανῆς αὐτῆς κόρης, ἡ ὁποία τῆς εἶχεν ὑποκλέψει τὴν ἀγάπην τοῦ μόνου ἀνδρός, εἰς τὸν ὁποῖον αὐτὴ ἡ ὡραία καὶ ἀγέρωχος ἀριστοκράτις, εἶχε πρὸ πολλοῦ δώσει τὴν καρδίαν της.

Ἐνεθυμήθη τὴν συμβουλὴν τοῦ Τιγελλίνου καὶ καλέσασα τὰς δούλας της, ἡτοιμάσθη καὶ ηὐπρεπίσθη, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὅπως παρακαλέσῃ τὴν Ποππαίαν νὰ τὴν συνδράμῃ εἰς τὴν ἐκδίκησίν της. Εὗρε τὴν αὐτοκράτειραν περιστοιχιζομένην ὑπὸ πλήθους αὐλικῶν καὶ δούλων, ἐνώπιον τῶν ὁποίων φυσικὰ δὲν ἠδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τοῦ ζητήματος, διὰ τὸ ὁποῖον ἦλθεν. Ἀλλ' ἡ πανοῦργος Ποππαία ἐμάντευσεν ἐκ τῆς ὄψεως τῶν κινήσεων τῆς Αἰμιλίας ὅτι εὑρίσκετο εἰς κάποιαν ταραχήν, καὶ ὅτι διὰ νὰ ἔλθῃ τόσον ἐνωρίς, ἐνῷ σπανίως ἐπεσκέπτετο τὴν αὐλήν, θὰ ἤθελε νὰ τῇ ὁμιλήσῃ διὰ κάτι. Διὰ τοῦτο μετ' ὀλίγον ἀπεσύρθη εἰς τὸν ἰδιαίτερόν της θάλαμον, καλέσασα τὴν Αἰμιλίαν νὰ τὴν συνοδεύσῃ.

Ὅταν εὑρέθησαν μόναι, ἡ Ποππαία τὴν ἠρώτησε τὶ συμβαίνει, καὶ ἡ Αἰμι-

λία διηγήθη τὴν σκηνὴν μὲ τὸν Μάρκον καὶ τὴν δήλωσίν του ὅτι ἀγαπᾷ τὴν Χριστιανὴν Βιργινίαν. Ἡ Ποππαία, ἥτις καὶ αὐτὴ ᾐσθάνετο δυσαρέσκειαν κατὰ Μάρκου διὰ τὴν περιφρόνησιν τῆς προτεραίας ἑσπέρας, τὴν καθησύχασε λέγουσα·

—«Μεῖνε ἥσυχος! Ὁ Νέρων θὰ μάθῃ πῶς ἐκτελοῦνται αἱ διαταγαί του. Πᾶμε τώρα νὰ τὸν εὕρωμεν καὶ νὰ φροντίσωμεν νὰ πάῃ αὐτὴ ἡ Χριστιανὴ τυχοδιώκτρια ἐκεῖ ὅπου τῆς ἀξίζει—εἰς τοὺς λέοντας!»

Καὶ καλέσασα τὰς θεραπαινίδας καὶ κυρίας της διηυθύνθη πρὸς τὰ διαμερίσματα τοῦ αὐτοκράτορος, ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῆς Αἰμιλίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Βιργινία ἐστενοχωρεῖτο εἰς τὸ πολυτελὲς δωμάτιον τοῦ διοικητηρίου, ὅπου τὴν εἶχον τοποθετήσει κατὰ διαταγὴν τοῦ Μάρκου, καὶ ὅπου τῆς προσέφερον μὲν πᾶσαν περιποίησιν, ἀλλὰ καὶ δὲν τῆς ἐπέτρεπον νὰ ἐξέλθῃ. Ἡ κόρη ἐσυλλογίζετο τοὺς ὁμοθρήσκους της, αἵτινες εἶχον πληρώσει τὴν πίστιν των μὲ τὴν ζωήν των ἀφ' ἑσπέρας, καὶ ἐκείνους, οἵτινες εὑρίσκοντο ἤδη ἐν τῇ φυλακῇ. Ἠσθάνετο ὅτι ἔπρεπε καὶ αὐτὴ νὰ συμμερισθῇ τὰ δεσμά των, καὶ ὄχι νὰ μένῃ κρυμμένη εἰς αὐτὴν τὴν πολυτελῆ φυλακήν, ὑπὸ τὴν προστασίαν ἑνὸς ἀνθρώπου, διὰ τὸν ὁποῖον εἶχε μὲν ἀποκτήσει μεγάλην συμπάθειαν καὶ κλίσιν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὁποίου ἡ προστασία παρεξηγεῖτο ὑπὸ τῶν ἄλλων εἰς βάρος τῆς καλῆς της φήμης.

Διὰ τοῦτο ἐφ' ὅσον παρήρχοντο αἱ ὧραι, ἐσκέπτετο πῶς νὰ φύγῃ ἐκ τῆς φυλακῆς της. Καὶ ἐπὶ τέλους, εὑροῦσα εὐκαιρίαν, ὅταν ἡ ἐσωτερικὴ αὐλή, πρὸς τὴν ὁποίαν ἔβλεπε τὸ παράθυρον τοῦ δωματίου, ἦτο ἔρημος, ἐπήδησε κάτω κρεμασθεῖσα μὲ τὸν πέπλον της, καὶ ἐξῆλθεν ἀπαρατήρητος εἰς τὸν δρόμον διά τινος πλαγίας θύρας, τὴν ὁποίαν εὐτυχῶς εὗρεν ἀνοικτήν.

Διηυθύνθη ἀμέσως πρὸς τὴν ἄλλην εἴσοδον τοῦ διοικητηρίου, καὶ ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν φρουρὸν στρατιώτην νὰ μάθῃ ποῦ εἶναι ἡ φυλακὴ ποῦ κρατοῦνται οἱ συλληφθέντες Χριστιανοί. Ὁ φρουρὸς τῆς ἔδειξεν ἕνα διάδρομον, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Βιργινία ἔφθασεν εἰς μίαν ἄλλην αὐλὴν καὶ εἶδε τὴν θύραν τοῦ στρατῶνος, ὅπου ἐφυλάσσοντο οἱ Χριστιανοί. Ἀλλ' ὅταν ἐζήτησε νὰ εἰσέλθῃ, ὁ φρουρὸς τὴν ἠμπόδισε. Καὶ ὁ ἀξιωματικὸς τῆς φρουρᾶς, ὅταν τὴν ἠρώτησε καὶ ἔμαθεν ὅτι εἶναι καὶ αὐτὴ Χριστιανὴ καὶ θέλει νὰ φυλακισθῇ μαζὺ μὲ τοὺς ὁμοθρήσκους της, ἐγέλασε.

— «Πρώτην φορὰν εἰς τὴν ζωήν μου,» εἶπεν, «βλέπω ἄνθρωπον, καί μάλιστα κόρην ὡραίαν 'σὰν ἐσένα, νὰ θέλῃ νὰ μπῇ στὴ φυλακή, χωρὶς νὰ τὸν ζητοῦν! Πήγαινε στὸ σπίτι σου, παιδί μου, καὶ 'στοὺς γονεῖς σου, καὶ νὰ εὐλογῇς τοὺς θεοὺς ὅτι δὲν σὲ γυρεύει ἡ ἐξουσία!»

— «Ἆ, κύριε,» ἀπήντησεν ἡ κόρη, «γονεῖς δὲν ἔχω καὶ οἱ μόνοι φίλοι, ποῦ ἔχω 'στὸν κόσμον, εἶναι ἐκεῖ μέσα εἰς τὴν φυλακήν! Ἄφησέ με, σὲ ἱκετεύω, νὰ 'μπῶ νὰ μείνω κοντά των, νὰ τοὺς περιθάλψω, ἂν ἦναι τραυματισμένοι, καὶ νὰ ἀποθάνω μαζύ των!»

Ἐνῶ δὲ ὁ ἀξιωματικὸς εὑρίσκετο ἐν ἀπορίᾳ, μὴ γνωρίζων τί νὰ εἴπῃ εἰς ἀπάντησιν μιᾶς τόσον πρωτοφανοῦς αἰτήσεως, ὁ Λικίνιος κατὰ σύμπτωσιν διῆλθεν ἐκ τῆς αὐλῆς καὶ ἰδὼν τὴν Βιργινίαν, τὴν ἀνεγνώρισε καὶ ἔσπευσε νὰ πλησιάσῃ.

— «Τί συμβαίνει ἐδῶ;» ἠρώτησε τὸν ἀξιωματικόν.

— «Αὐτὴ ἡ κόρη ζητεῖ νὰ 'μπῇ εἰς τὴν φυλακὴν μαζὺ μὲ τοὺς Χριστιανούς, καὶ λέγει ὅτι καὶ αὐτὴ εἶναι Χριστιανή», ἀπήντησεν ὁ ἀξιωματικός.

— «Ἆ, τώρα σὲ γνωρίζω!» εἶπεν ὁ Λικίνιος προσποιούμενος· «σὺ εἶσαι ἡ κόρη, τὴν ὁποίαν ὁ Διοικητὴς ἀνέλαβε νὰ περιορίσῃ εἰς τὸ διοικητήριον, καὶ ὅμως σὲ βλέπω ἐλευθέραν. Μὰ τὸν Καίσαρα, θὰ δώσῃ λόγον ὁ Μάρκος διὰ τὴν μὴ ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός του! Ἐν τῷ μεταξύ, ἂς 'μπῇ 'στὴν φυλακὴν μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους καὶ φροντίσατε καλῶς νὰ μὴ ἐξέλθῃ πλέον!».

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔσπευσε πρὸς τὸν Τιγελλῖνον, διὰ νὰ τοῦ ἀναγγείλῃ τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο.

Ἡ Βιργινία τότε εἰσήχθη εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν, ὅπου ἦσαν κλεισμένοι οἱ Χριστιανοί — ἕως 60 ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Οὗτοι ἐκάθηντο εἰς ἕνα πάγκον πέτρινον, κατὰ μῆκος τοῦ γύρου τῆς αἰθούσης ἢ ἦσαν πλαγιασμένοι ἐπάνω εἰς δέσμας ἀχύρων· μερικοὶ τραυματίαι ἐστέναζον ἀπὸ τοὺς πόνους των, ἀλλ' οἱ ἄλλοι ἦσαν ἤρεμοι καὶ παρηγόρουν ἀλλήλους ἢ προσηύχοντο σιωπηλῶς. Ὅταν εἶδον τὴν Βιργινίαν, ὅλοι ἀνεπήδησαν μὲ συγκίνησιν καὶ ἔσπευσαν νὰ τὴν περικυκλώσουν καὶ νὰ τὴν ἐρωτήσουν πῶς ἦλθεν ἐκεῖ. Ἐχάρησαν ὅτι τὴν ἔβλεπον πάλιν, ἀλλ' ἐλυποῦντο διότι ἡ τρυφερὰ αὕτη κόρη, τὴν ὁποίαν ἠγάπων ὅλοι, θὰ συνεμερίζετο τὰ δεσμά των καὶ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον, ὅστις πιθανῶς τοὺς ἐπερίμενε. Ἡ Βιργινία τοὺς ἐβεβαίωσεν ὅτι οἰκειοθελῶς ἦλθεν ἐκεῖ καὶ ὅτι ἐννοεῖ νὰ συμμερισθῇ τὴν τύχην τῶν ἀδελφῶν της. Ἔπειτα, ἤρχισε νὰ περιθάλπῃ τοὺς τραυματίας, δένουσα τὰς πληγάς των καὶ παρηγοροῦσα αὐτοὺς μὲ λόγους ἐλπίδος καὶ καρτερίας. Ἡ ἐμφάνισις τῆς Βιργινίας εἰς τὴν σκοτεινὴν ἐκείνην φυλακὴν ἦτο ὡς ἀκτὶς φωτὸς εἰς τοὺς μάρτυρας τούτους τῆς πίστεως τοῦ Ἐσταυρωμένου,

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Λικίνιος εἰσήχθη εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ στρατοπεδάρχου Τιγελλίνου καὶ τοῦ ἀνεκοίνωσεν ὅτι τὴν κόρην Βιργινίαν, τὴν ὁποίαν ἀνέλαβεν ὁ Μάρκος νὰ περιορίσῃ συμφώνως μὲ τὴν διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος, εὗρε περιφερομένην ἐλευθέρως καὶ τὴν ἐνέκλεισε μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους Χριστιανούς. Οἱ δύο αἱμοβόροι τιτλοῦχοι τότε συνεβουλεύθησαν πῶς νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὸ γεγονὸς τοῦτο, ὥστε νὰ καταστρέψουν τὸν μισητὸν Μάρκον. Καὶ ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισαν νὰ μεταβοῦν εἰς τὴν φυλακήν, καὶ νὰ ἀνακρίνουν διὰ βασανιστηρίων τὴν Βιργινίαν· διὰ τοῦ τρόπου τούτου, ἤλπιζον ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ τὴν ἀναγκάσουν νὰ ὁμολογήσῃ ὅλα ὅσα ἤξευρε περὶ τῆς αἱρέσεως τῶν Χριστιανῶν, ἀφ ἑτέρου δὲ νὰ ἐξοργίσουν τὸν Μάρκον' ὥστε νὰ προβῇ εἰς καμμίαν ἀπερίσκεπτον πρᾶξιν, ἥτις θὰ τὸν ἐξέθετεν εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ Νέρωνος.

(ἀκολουθεῖ)

ΣΤΗΛΗ ΙΕΡΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΑΠΟΡΙΩΝ

Τί σημαίνει τὸ «Ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν. (πρὸς Ἑβρ. ιά. 35:

Ἐν Σμύρνῃ **Γρ. Ν. Ἀμπατζόγλου.**

Εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο ὁ συγγραφεὺς ὁμιλεῖ περὶ πίστεως καὶ τῶν κατορθωμάτων αὐτῆς. Τὸ δὲ ἀνωτέρω ἐδάφιον ὁμιλεῖ περὶ τῆς δυνάμεως τῆς πίστεως, διὰ τῆς ὁποίας ἀνέκτησάν τινες τοὺς προσφιλεῖς αὐτῶν νεκροὺς ἀναστηθέντας. Τοιαῦτα παραδείγματα ἔχομεν ἔν τε τῇ Παλαιᾷ καὶ τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, ἐφ' ὧν στηριζόμενος ὁ συγγραφεὺς ἔγραψε τὰς ἀνωτέρω λέξεις (Α.' Βασ. ιζ'., Β'. Βασιλ.' δ.' Μαρκ. ε.' 21-24 καὶ 35-42, Λουκ. ζ.' 11-17, Ἰωάν. ια.' Πράξ. θ.' 32-43 καὶ 'κ. 7-12). Ἡ νικήτρια δύναμις ἥτις προκαλεῖ τὴν ἐνέργειαν ἢ ἐπέμβασιν τοῦ **Θεοῦ** *εἶναι ἡ ἀνεπιφύλακτος καὶ ἀσάλευτος πίστις καὶ ἐμπιστοσύνη ἡμῶν εἰς τὸν Παντοδύναμον Θεὸν, παρὰ τῷ ὁποίῳ «τὰ πάντα εἶναι δυνατά».*

Διατὶ ὁ Ἰωάννης, ἐνῷ προφητεύει τὴν ἔλευσιν τοῦ **Σωτῆρος** *ἡμῶν καὶ ἀναγνωρίζει Αὐτὸν πρὸ τῆς βαπτίσεως καὶ μετὰ βραχὺν διάλογον βαπτίζει Αὐτὸν καὶ βλέπει νὰ ἀνοίγωνται ἐπὶ τῷ γεγονότι τούτῳ οἱ οὐρανοὶ καὶ ἀκούει τὴν φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ λέγουσαν, «Οὗτος ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς» κτλ, (Ματθ. γ.' 11-17 Λουκ. γ.' 15-22), κατόπιν ὡσὰν νὰ μὴ ἔλαβον χώραν τὰ ἀνωτέρω, ἀποστέλλει τοὺς μαθητάς του νὰ βεβαιωθῇ λέγων, «Σὺ εἶσαι ὁ ἐρχόμενος ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν ;» (Ματθ. ια.' 2-3),*

Ἐν Βόλῳ. **Αὐγουστῖνος Μιχαλόπουλος.**

Ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω ζητήματος ὑπάρχουσι δύο γνῶμαι·

1) Ὅτι ὁ Ἰωάννης, κατόπιν τῶν ὅσα εἶδεν, ἤκουσε καὶ ἐβεβαιώθη περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπεθύμει μεγάλως ἵνα καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ πεισθοῦν ὅτι ὄντως ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Χριστὸς — ὁ κεχρισμένος Μεσσίας — καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπέστειλε τοὺς μαθητάς του πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Οἱ θεολόγοι οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν ἑρμηνείαν ταύτην ἰσχυρίζονται ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ κλονισθῇ ἡ πίστις τοῦ Ἰωάννου, ὅστις ἦτο ὁ Πρόδρομος τοῦ Χριστοῦ.

2) Ἡ δευτέρα ἑρμηνεία, ἡ καὶ ὀρθοτέρα κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, εἶναι ὅτι ὁ Ἰωάννης κατόπιν ὅλων τῶν λαβόντων χώραν κατὰ τὴν βάπτισιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἱκανὸν χρόνον μετὰ ταῦτα μέχρι τῆς ἰδικῆς του φυλακίσεως ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου, εἶχεν ἀκλόνητον τὴν πίστιν του καὶ τὴν πεποίθησίν του ἐπὶ τοῦ Ἰησοῦ. Μετά τινα ὅμως χρόνον βλέπων ὅτι παρετείνετο ἡ ἄδικος φυλάκισίς του, ἤρχισε νὰ ἀμφιβάλλῃ περί τοῦ Ἰησοῦ ἂν αὐτὸς ἦτο πράγματι ὁ Μεσσίας - «Σὺ εἶσαι ὁ ἐρχόμενος ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν ;» Ὁ λόγος τῆς ἀμφιβολίας ταύτης εἶναι εὐνόητος — «Ἂν Σὺ ἦσαι ὁ Χριστός, ὁ μέλλων νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον, περὶ τοῦ ὁποίου ἐγὼ ἐμαρτύρησα καὶ ἐκήρυξα, διατὶ ἐγὼ νὰ σήπωμαι εἰς τὴν φυλακὴν ; ἐνέργησον διὰ τὴν ἀποφυλάκισίν μου, θαυματούργησον». Ὅτι τοιαύτη ἦτο ἡ σκέ-

ψις τοῦ Ἰωάννου καταφαίνεται σαφαίστατα ἐκ τῆς ἀπαντήσεως τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ὁ Κύριος· «Ὑπάγετε καὶ ἀπαγγείλατε πρὸς τὸν Ἰωάννην ὅσα ἀκούετε καὶ βλέπετε —τυφλοὶ ἀναβλέπουσι . . . Καὶ μακάριος εἶναι ὅστις δὲν σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί» (Ματθ. ια', 4—6).

Οἱ τελευταῖοι οὗτοι λόγοι τοῦ Χριστοῦ λύουν τὴν ἀπορίαν μας. Δεικνύουν ὅτι ὁ Ἰωάννης πραγματικῶς ἐσκανδαλίσθη — ἐσαλεύθη, ἐκλονίσθη ἡ πίστις του. Μαζὺ ὅμως μὲ τὴν λύσιν τῆς παρούσης ἀπορίας, λύουν καὶ μίαν ἄλλην μεγάλην σημερινὴν ἀπορίαν, ἡ ὁποία ἀπό τινων δεκαετηρίδων ἀπασχολεῖ τοὺς μελετῶντας τὰς Γραφάς. Δύνανται οἱ ἅπαξ πιστεύσαντες εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰλικρινῶς, οἱ ἀναγεννηθέντες καὶ ἀνανεωθέντες διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νὰ κλονισθοῦν εἰς τὴν πίστιν των ; Ἴσως νομίσουν τινὲς ὅτι δὲν συντρέχει κανεὶς λόγος νὰ συσχετίσωμεν τὰ δύο ταῦτα ζητήματα, διότι ὁ μὲν Ἰωάννης ἔζησεν ὑπὸ τὴν Παλαιὰν Οἰκονομίαν, ἡμεῖς δὲ ζῶμεν ὑπὸ τὴν οἰκονομίαν τῆς Χάριτος καὶ τοῦ Πνεύματος. Κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην, ἐν ᾧ ἀληθῶς ἡ διαφορὰ τῆς Οἰκονομίας εἶναι εἷς ἰσχυρὸς λόγος νὰ μὴ συσχετισθοῦν τὰ δύο ζητήματα, ἐν τούτοις οὐδεὶς θ' ἀρνηθῇ ὅτι ἡ βάσις καὶ ἡ ὑπόστασις καὶ τῶν δύο εἶναι μία καὶ ἡ αὐτή, δηλ. ἡ πίστις.

Εἰς τὴν Παλαιὰν Οἰκονομίαν ἡ πίστις πρὸς τὸν ἀναμενόμενον Μεσσίαν ἐξησφάλιζε τὴν σωτηρίαν. Εἰς τὴν νέαν Οἰκονομίαν ἡ αὐτὴ πίστις πρὸς τὸν ἐλθόντα Μεσσίαν καὶ Σωτῆρα τῶν ἀνθρώπων ἐξασφαλίζει τὴν τελικὴν καὶ αἰώνιον τῶν ἀνθρώπων ἀποκατάστασιν.

Ἐὰν δὲ ὁ Ἰωάννης «ὁ μεγαλείτερος μεταξὺ τῶν γεννηθέντων ἐκ γυναικῶν» — ὁ τελευταῖος τῶν προφητῶν — ὁ ἰδὼν τὸν Μεσσίαν καὶ μαρτυρήσας περὶ Αὐτοῦ : «Ἰδοὺ ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» — ἐσκανδαλίσθη, δηλ. ἐκλονίσθη εἰς τὴν πίστιν του, ὡς ἐκ τῶν ἀντιξόων περιστάσεων καὶ δυσαρέστων περιπετειῶν τῆς ζωῆς του, καὶ ἡμεῖς διατρέχομεν τὸν αὐτὸν κίνδυνον, ἐὰν μὴ ἐπιμείνωμεν μέχρι τέλους στηριζόμενοι ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Φαντάζομαι πόσον ὀδυνηρὰ θὰ ἦναι ἡ θέσις τῶν Χριστιανῶν ἐκείνων, οἵτινες παρ' ὅλον τὸν φωτισμὸν τοῦ Πνεύματος καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς χάριτος, ἐξακολουθοῦν νὰ σκανδαλίζωνται διὰ τὰ μικροπράγματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς καὶ νὰ κατηγοροῦν τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα, διότι δὲν πραγματοποιοῦνται οἱ πόθοι καὶ αἱ προσδοκίαι αὐτῶν.

Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ ἀπὸ μίαν τοιαύτην κατάστασιν, δυναμένην νὰ μᾶς στοιχίσῃ τὴν αἰώνιον ζωήν.

Π. Γ. Δ.